

ქურთისტანის მუშათა პარტია

ქურთისტანის მუშათა პარტია

აღწერიითი კვლევა

ანა ქათამაძე

საქართველოს სტრატეგიის და განვითარების ცენტრი (GCSD) არასამეწარმეო, არასამთავრობო ორგანიზაციაა. ჩვენი ძირითად მიზნებია: საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა; ქვეყნის ეფექტიანი და დემოკრატიული მართვის პრინციპების განმტკიცება და ქვეყნის მდგრადი განვითარების პირობების შექმნა. მიზნებიდან გამომდინარე, ჩვენი საქმიანობა მოიცავს: კვლევას, მონიტორინგს, ადვოკატირებასა და სხვადასხვა საგანმანათლებლო პროექტების განხორციელებას. ჩვენი ღირებულებები ეფუძნება თანასწორობის, ადამიანის თავისუფლების, პატივისცემის, ანგარიშვალდებულების და გამჭვირვალობის პრინციპებს.

GCSD-სთან არსებული ტერორიზმის კვლევითი ცენტრი (TRC) არის პირველი ქართული ორგანიზაცია, რომლის მიზანია ტერორიზმის, რადიკალიზაციისა და ძალადობრივი ექსტრემიზმის კვლევა და ამ ფენომენებთან დაკავშირებულ საკითხებთან მიმართებაში არსებული ცოდნის ნაკლებობის შევსება. ცენტრი საკუთარ მისიად მოიაზრებს შექმნას იმ ტიპის პროდუქტები, რომელიც სამომავლოდ საქართველოში ხსენებული საკითხების უფრო სიღრმისეულ კვლევას შეუწყობს ხელს, ასევე დაეხმარება ამ საკითხების მოქმედ მკვლევარებსა და ამ მიმართულებით მომუშავე პრაქტიკოსებს.

წინამდებარე კვლევაში გამოხატული მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორს და შესაძლოა არ გამოხატავდეს საქართველოს სტრატეგიის და განვითარების ცენტრის პოზიციას. ცენტრის წერილობითი თანხმობის გარეშე დოკუმენტის არცერთი ნაწილი არ შეიძლება გადაიბეჭდოს ნებისმიერი, მათ შორის ელექტრონული ან მექანიკური ფორმით.

აბსტრაქტი

ქურთისტანის მუშათა პარტია (PKK) დაარსდა 1974 წელს. ორგანიზაცია განსაზღვრავს საკუთარ თავს, როგორც სოციალისტური მოძრაობა, რომლის მიზანია შექმნას უკლასო საზოგადოება ახალი სახელმწიფო ხელისუფლების ფორმირების გზით¹. 1990 -იან წლებში, PKK- ის იდეოლოგიამ დაიწყო ცვლილებები და ეს ტრანსფორმაცია აშკარა გახდა 2000 – იან წლებში. PKK– მ მას შემდეგ მთლიანად მიატოვა მარქსისტულ – ლენინური ეროვნულ – განმათავისუფლებელი იდეოლოგია და ამის ნაცვლად მიზნად დაისახა აეშენებინა „დემოკრატიული თანამედროვეობა“, ანტიინდუსტრიალიზმის, ქალთა ემანსიპატორი და „დემოკრატიული კონფედერალიზმის“ ჩარჩოს შექმნის გზით. ქურთისტანის მუშათა პარტია (PKK) გაერთიანებული სამეფოს და კანადის მთავრობების მიერ აკრძალულ ტერორისტულ ორგანიზაციად არის მიჩნეული. ორგანიზაცია აკრძალულია შეერთებული შტატების მთავრობის მიერ კონგრა გელის² სახელით.³ PKK არის ევროკავშირის სიაში მისი ანტიტერორისტული ღონისძიებების მიზნებისათვის. ყურადღებას იქცევს ის ფაქტიც, რომ მიუხედავად მისი ტერორისტულ ორგანიზაციად აღიარებისა ის აშშ-ს ერთ-ერთ საყრდენს წარმოადგენდა სირიაში. გარდა ამისა, ამან შეიძლება დისპუტები შექმნას როგორც თურქეთს და ერაყს შორის, ასევე თურქეთს და სირიას შორის. 2018 წელს თურქეთის

¹ "(PDF) the Ideological Transformation of the PKK Regarding the Political Economy of the Kurdish Region in Turkey." ResearchGate, www.researchgate.net/publication/316697772_The_Ideological_Transformation_of_the_PKK_regarding_the_Political_Economy_of_the_Kurdish_Region_in_Turkey. Accessed 2 Sept. 2021.

² ქურთისტანის სახალხო კონგრესი (კონგრა-გელი ან KGK, ყოფილი ქურთისტანის მუშათა პარტია, PKK) არის ქურთული სეპარატისტული ჯგუფი, რომელიც ძირითადად აქტიურია ჩრდილოეთ ერაყისა და თურქეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში.

³ corporateName=Commonwealth Parliament; address=Parliament House, Canberra. "House of Representatives Committees." www.aph.gov.au, [www.aph.gov.au/parliamentary_business/committees/house_of_representatives_committees?url=pjicis/pkk/report/chapter2.htm#:~:text=The%20Kurdistan%20Workers%20Party%20\(PKK\)%20is%20listed%20as%20a%20proscribed](http://www.aph.gov.au/parliamentary_business/committees/house_of_representatives_committees?url=pjicis/pkk/report/chapter2.htm#:~:text=The%20Kurdistan%20Workers%20Party%20(PKK)%20is%20listed%20as%20a%20proscribed). Accessed 5 Sept. 2021.

პრეზიდენტმა ერდოღანმა განაცხადა, რომ ის ერაყში ქურთების წინააღმდეგ ოფიციალურ ოპერაციას დაიწყებს⁴. ერაყის მთავრობამ გამოაქვეყნა ოფიციალური საჩივრები თურქეთის მიერ მის სუვერენულ ტერიტორიაზე შეჭრის წინააღმდეგ⁵. 2019 წლის იანვარში თურქეთის მთავრობამ განაცხადა, რომ PKK– სთან დაკავშირებულმა სეპარატისტმა ქურთმა მებრძოლებმა განახორციელეს თავდასხმა თურქეთის არმიის ბაზაზე ჩრდილოეთ ერაყში, რამაც გამოიწვია სამხედრო ტექნიკის დაზიანება და მსხვერპლი⁶. მას შემდეგ, რაც აშშ-ს ყოფილმა პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა 2018 წლის დეკემბერში განაცხადა, რომ შეერთებული შტატები დაიწყებს ჯარების გაყვანას სირიიდან, ქურთები გამოთქვამენ შემფოთებას, რომ თურქეთი გააძლიერებს თავდასხმები მათ წინააღმდეგ. ერდოღანმა და ტრამპმა განაგრძეს უსაფრთხოების ზონის შექმნის ვარიანტების განხილვა⁷.

კვლევაში განხილულია ქურთისტანის მუშათა პარტიის (PKK) იდეოლოგიური მოტივები, მისი წარმოშობის ისტორია და პოლიტიკური კონტექსტი, ორგანიზაციის პოლიტიკური, სოციალური, სამხედრო და ეკონომიკური მაჩვენებლები, კონფლიქტებში ჩართულობა, ტრანსფორმაცია და საერთაშორისო საზოგადოების როლი სამშვიდობო მოლაპარაკებების სხვადასხვა ეტაპზე.

⁴ Staff, Reuters. "Turkey Will Keep Attacking PKK in Iraq, Foreign Ministry Says." Reuters, 15 Dec. 2018, www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-turkey/turkey-will-keep-attacking-pkk-in-iraq-foreign-ministry-says-idUSKBN1OE07T. Accessed 12 Sept. 2021.

⁵ "Conflict between Turkey and Armed Kurdish Groups." Global Conflict Tracker, www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-between-turkey-and-armed-kurdish-groups. Accessed 12 Sept. 2021.

⁶ იქვე

⁷ "Conflict between Turkey and Armed Kurdish Groups." Global Conflict Tracker, www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-between-turkey-and-armed-kurdish-groups. Accessed 8 Sept. 2021.

აბრევიატურები და მათი განმარტება

PKK- ქურთისტანის მუშათა პარტია

HRK- ქურთისტანის განმათავისუფლებელი ძალა

BDP- ქურთული მშვიდობისა და დემოკრატიის პარტია

KCK- ქურთისტანის საზოგადოებათა გაერთიანება

PUK- ქურთისტანის პატრიოტული კავშირი

KDP- ქურთისტანის დემოკრატიული პარტია

ASALA- სომხეთის საიდუმლო განმათავისუფლებელი არმია

YPG- სახალხო დაცვის ძალები

HDP- სახალხო დემოკრატიული პარტია

PYD- დემოკრატიული კავშირის პარტია (ან ქურთისტანის სირიის პროვინცია)

SDF- სირიის დემოკრატიული ძალები

სარჩევი

შესავალი	8
ლიტერატურის მიმოხილვა	10
იდეოლოგიური მოტივები	13
ქურთული ნაციონალიზმი.....	13
ქურთული ნაციონალიზმისა და PKK- ის ევოლუცია.....	15
მარქსისტულ-ლენინისტური ბირთვი	17
იდეოლოგიის სხვა ასპექტები.....	18
ორგანიზაციის სტრუქტურა.....	19
რესურსების მობილიზაცია.....	23
სახელმწიფო დახმარება.....	24
იარაღი.....	29
PKK და თურქეთი	31
PKK და სირია.....	32
PKK და ერაყი.....	33
ტერორისტული საქმიანობა.....	34
PKK და კონფლიქტები	40
დასკვნა.....	43
ბიბლიოგრაფია	44

შესავალი

PKK არის ქურთული სეპარატისტული ორგანიზაცია, რომელიც დაარსდა თურქეთში აბდულა ოჯალანის მიერ 1974 წელს. ორგანიზაცია თავდაპირველად წარსდგა როგორც "მსოფლიო მარქსისტული რევოლუციის" ნაწილი. 1989 წელს თურქული ძალების მიერ განხორციელებული იერიშების შემდეგ, PKK კონცენტრირებას ახდენდა სამხედრო სამიზნეებზე და ურბანულ ტერორიზმზე, თუმცა სამოქალაქო პირები მაინც იყვნენ სამიზნეები. 1999 წელს თურქეთის ხელისუფლებამ აბდულა ოჯალანი, ორგანიზაციის ლიდერი, დააპატიმრა და ამავე წლის სექტემბერში გამოაცხადა ცალმხრივი ცეცხლის შეწყვეტა⁸, რომლითაც მან წევრებს ძალადობისგან თავის შეკავებისკენ მოუწოდა. ამის მიუხედავად, PKK-ს სამხედრო ფრთა, ქურთისტანის განმათავისუფლებელი ძალა (Hazen Rizgariya Kurdistan, HRK) შენარჩუნებული იყო და სპორადული თავდასხმები გრძელდებოდა.

PKK არის საერთაშორისო მასშტაბით მემბოხე ეთნიკური ჯგუფი და ტერორისტული ორგანიზაცია, რომელიც მოქმედებს განსაკუთრებით ახლო აღმოსავლეთში და ევროკავშირში⁹. ის არის ბოლო სამი ათწლეულის ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოწვევა, რომელიც ართულებს ქურთულ პრობლემას. ქურთების საკითხზე თავისი სარგებლის გამო, PKK-მ გამოიწვია 30,000-ზე მეტი მსხვერპლი და განუზომელი ეკონომიკური ზარალი თურქეთში¹⁰. თურქეთი ტერორისტული თავდასხმების ერთ-ერთი მთავარი მსხვერპლია¹¹. ამას აქვს დიდი გავლენა ახლო აღმოსავლეთში მიმდინარე პროცესებზე. მან მიიყვანა თურქეთი სირიასთან ომის ზღვარზე 1990 -იან წლებში. ყველა ამ

⁸ Guneri, Akin. "The Transformation of the PKK (Kurdistan Workers' Party): Exploring Domestic, Regional, and Global Dynamics" (2013). Doctor of Philosophy (PhD), dissertation, International Studies, Old Dominion University, DOI: 10.25777/30pw-hz87 https://digitalcommons.odu.edu/gpis_etds/52 Accessed 7 Aug. 2021.

⁹ იქვე

¹⁰ იქვე

¹¹ Institute for Economics & Peace. Global Terrorism Index 2020: Measuring the Impact of Terrorism, Sydney, November 2020, page 46. Available from: <http://visionofhumanity.org/reports> accessed 27 aug. 2021

ფაქტორის გათვალისწინებით, შეიძლება ვთქვათ, რომ მის ტერორისტულ საქმიანობას არა აქვს მხოლოდ შიდა შედეგები, არამედ საერთაშორისო შედეგები, რომლებიც საფრთხეს უქმნის რეგიონულ და გლობალურ უსაფრთხოებას. ბოლო 6 წლის განმავლობაში თურქეთმა 18000-ზე მეტი ტერორისტი მებრძოლი გაანეიტრალა რომლის აბსოლიტური უმრავლესობა PKK წევრია.

PKK-მ თავისი ისტორიის მანძილზე ბევრჯერ გამოაცხადა საბოლოო მიზანი პრო PKK მედიასაშუალებებით. მისი ისტორია იწყება, როგორც მარქსისტულ-ლენინისტური სეპარატისტული ორგანიზაცია, რომელიც დამოუკიდებელ ქურთისტანს მოითხოვდა 1980-იან წლებში. შემდეგში, 1990-იან წლებში, მან დაიწყო შეიარაღებული ბრძოლა იმ იმედით, რომ დამოუკიდებელ ქურთისტანს შექმნიდა, რომელიც მოიცავს სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთს და ჩრდილოეთ ერაყს, თუმცა სოციალისტური იდეოლოგია უკანა ფონზე გადაიყვანა. აბდულა ოჯალანის, ორგანიზაციის ლიდერის დაკავების შემდეგ, 1999 წელს, ცდილობდა გაეცნობიერებინა დემოკრატიული რესპუბლიკის მიზანი თურქეთში, დემოკრატიული კონფედერაცია ე.წ. ქურთისტანში, რომელიც დაკავშირებულია აღმოსავლეთ თურქეთის ზოგიერთ ნაწილთან, ჩრდილო-დასავლეთ ირანთან, ჩრდილოეთ ერაყთან და ჩრდილოეთ სირიასთან, სადაც მრავლადაა ქურთული მოსახლეობა და 2010 წლის ზაფხულში, დემოკრატიული ავტონომია სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთში.

ნიშანდობლივია აგრეთვე კავშირი PKK-ს საბოლოო მიზანსა და ახლო აღმოსავლეთში პოლიტიკურ მოვლენებს შორის. ცივი ომის დროს დაარსებული, PKK-ს მეორე პერიოდი ცივი ომის დასასრულს და ახლო აღმოსავლეთში 1991 წლის სპარსეთის ყურის ომის შემდგომ პერიოდს ემთხვევა.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ქურთისტანის მუშათა პარტიის (PKK) დაარსებისა და განვითარების განხილვისას გამოყენებულია მკვლევართა მიერ სხვადასხვა დროს გამოცემული ნაშრომები. ლიტერატურის მიმოხილვის ძირითადი აქცენტი იქნება PKK– ის ევოლუციაზე. არსებული ლიტერატურა ძირითადად ყურადღებას ამახვილებს ან ქურთების პრობლემაზე, ქურთულ ნაციონალიზმზე, ან PKK– ის მეთოდებზე, მიზნებსა და მის ტერორისტულ საქმიანობაზე. თუმცა, მცირე სამუშაოები შეისწავლის PKK– ის ტრანსფორმაციის ფართო სფეროს.

გამოყენებული ნაშრომები ყურადღებას ამახვილებს ქურთული პრობლემის საშინაო და რეგიონულ განზომილებაზე. ისინი აანალიზებენ საშინაო და რეგიონულ არენაზე განვითარებულ მოვლენებს და მათ გავლენას ქურთულ საკითხზე. PKK ასევე ექვემდებარება კვლევებს კონფლიქტსა და ტერორიზმში. მისი ფესვები, მიზნები და მეთოდები დეტალურად არის აღწერილი გამოყენებულ კვლევებში.

ზურაბ დავითაშვილი კვლევაში, ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია¹², გამოყოფს ნაციონალიზმის თეორიებს პრიმორდიალიზმს, მოდერნიზმს და ეთნოსიმბოლიზმს.

ამირ ჰასანპური ყურადღებას ამახვილებს ნაციონალიზმის მარქსისტულ გაგებაზე¹³. მოდერნისტი აბას ვალი კი უარყოფს პრიმორდიალისტურ და ეთნოცენტრულ შეხედულებებს და ამტკიცებს, რომ ქურთული ნაციონალიზმი შესამჩნევი მხოლოდ პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ხდება.

¹² დავითაშვილი, ზურაბ. ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბილისი, “მეცნიერება,” ფონდი-„ღია საზოგადოება-საქართველო“. 2003.

¹³ Hassanpour, Amir. Nationalism and Language in Kurdistan, 1918–1985. San Francisco: Mellen Research University Press, 1992.

Hassanpour, Amir. “The Making of Kurdish Identity: Pre-20th Century Historical and Literary Sources.” In Essays on the Origin of Kurdish Nationalism, edited by Abbas Vali, 112-162. Costa Mesa: Mazda Publishing, 2003

ისტორიკოსი, რობერტ ოლსონი მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ ქურთები დიდი ხნის მანძილზე ცხოვრობდნენ ქურთისტანში, მაგრამ უარყოფს იმას, რომ ქურთული ნაციონალიზმი 1880-იანი წლების აჯანყებამდე არსებობდა.

აკინ გუნერი თავის კვლევაში, PKK– ის ტრანსფორმაცია, შეისწავლის PKK-ს პოლიტიკური და იდეოლოგიური ტრანსფორმაციის ფუძემდებლურ ფაქტორებს მისი დაარსებიდან, დეტალურად ანალიზებს შიდა და გარე ფაქტორების როლს¹⁴.

ჰუსეინ ტუნჩი თავის სტატიაში საუბრობს ქურთული ნაციონალიზმის შესახებ და ქურთების ეროვნულ იდენტობაზე¹⁵.

მეჰმედ ა.კანმაზი თეზისი, ტერორიზმი და მისი ფინანსური წყაროები, მიზნად ისახავს ტერორიზმის დაფინანსებასთან ბრძოლის ეფექტური სტრატეგიის ჩამოყალიბებას¹⁶. უფრო ზუსტი შედეგების მისაღწევად, ეს თეზისი ყურადღებას ამახვილებს კონკრეტული ტერორისტული ორგანიზაცია, ქურთისტანის მუშათა პარტიაზე (PKK), კვლევა იკვლევს PKK– ის ფინანსურ საქმიანობას და აფასებს თურქეთის შესაძლო საწინააღმდეგო ზომებს PKK– ის დაფინანსების საწინააღმდეგოდ.

ანილ კარაკას კვლევა, PKK–ტერორისტული ორგანიზაციის ანალიზი, ყურადღებას ამახვილებს PKK-ს რესურსების მობილიზაციაზე. კვლევა დეტალურად ანალიზებს ტერორიზმის დაფინანსების წყაროებს, როგორცაა სახელმწიფოს სპონსორობა, უკანონო საქმიანობა, ლეგალური საქმიანობა, გამოძალვა და საერთაშორისო დიასპორა, PKK– ის დაფინანსების აქტივების განსაზღვრის მიზნით¹⁷. შემდეგი,

¹⁴ Guneri, Akin. "The Transformation of the PKK (Kurdistan Workers' Party): Exploring Domestic, Regional, and Global Dynamics" (2013). Doctor of Philosophy (PhD), dissertation, International Studies, Old Dominion University, DOI: 10.25777/30pw-hz87 https://digitalcommons.odu.edu/gpis_etds/52 Accessed 7 Aug. 2021.

¹⁵ Tunc, Huseyin. *Kurdaiyetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction* Author(S). 2018, pp. 43–64. [Kurdaiyetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction on JSTOR](#) Accessed 13 aug. 2021.

¹⁶ Mehmet A. Kanmaz "Terrorism and Its Financial Sources," *Strategic Outlook*, last modified May 29, 2014, [http://www.strategicoutlook.org/publications/Terrorism_and_Its_Financial_Sources](http://www.strategicoutlook.org/publications/Terrorism_and_Its_Financial_Sources.pdf) .pdf, 9.

¹⁷ Karaca, Anil. *DISRUPTING TERRORIST NETWORKS: AN ANALYSIS of the PKK TERRORIST ORGANIZATION*. MONTEREY, CALIFORNIA, NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL, Dec. 2010, pp. 45–54.

გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემების (GIS) გამოყენებით, კვლევა იკვლევს გეოგრაფიული უსაფრთხო თავშესაფრების როლს, როგორც მობილიზაციის აქტივს PKK– ს შეიარაღებულ კამპანიაში.

გამოყენებულ ნაშრომებში აღწერილია კონტრტერორისტული პოლიტიკის გავლენა ტერორისტული თავდასხმების რიცხვზე თუმცა, რამდენიმე ნაშრომი განიხილავს ურთიერთობას ამ პოლიტიკასა და PKK– ს ცვალებად დისკურსს მისი საბოლოო მიზნის შესახებ.

მეთოდოლოგია

წინამდებარე კვლევა ძირითადად მეორადი და მესამეული წყაროების გამოყენებით შემუშავდა, რაც გულისხმობს საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი პუბლიკაციების, სტატიების, სტატისტიკური მონაცემების, კვლევების, მოსაზრებების ანალიზს.

მოცემულ დოკუმენტში გაანალიზებულია მკვლევრების, ისტორიკოსების, პოლიტიკოსების მოსაზრებები აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით.

გარდა ამისა, კვლევა ეყრდნობა სახელმწიფო წარმომადგენლების და ლიდერების განცხადებების თვისებრივ კონტენტ-ანალიზს და თავისი არსით აერთიანებს ქეის-სტადის ლემენტებს.

იდეოლოგიური მოტივები

ქართული ნაციონალიზმი

თურქეთში ქართული ნაციონალიზმი ორ დიქტომიაზე არის დამყარებული. უპირველეს ყოვლისა, ამ კვლევებში გაზიარებულია ვარაუდი, რომ სამოქალაქო ნაციონალიზმი არის „უფრო სათნო და ლიბერალური“ ვიდრე ეთნიკური ნაციონალიზმი, რომელიც ზოგადად განხილულია, როგორც „საშიშ და ექსკლუზიური“. ბევრი მეცნიერის მტკიცებით, თურქულმა ნაციონალიზმმა ხელი შეუწყო და რადიკალიზაცია გაუწია ეთნიკურ ქართულ ნაციონალიზმს. PKK-ს მხარდაჭერის მიზეზს 1980 წლის სასტიკი გადატრიალება ხსნის.

ქართული ნაციონალიზმი ათწლეულების განმავლობაში გამოიხატა თეორიულ დებატებში ქართული ერისა და ნაციონალიზმის წარმოშობისა და განვითარების შესახებ. ქართული ნაციონალიზმი ასევე შეიძლება ფართოდ დაიყოს პრიმორდიალისტებად, ეთნიკოსებად და მოდერნისტებად. ზურაბ დავითაშვილის განმარტებით ეროვნება პიროვნებისგან დამოუკიდებელია, ის თავისთავადი ფენომენია, რომელიც ყოველთვის არსებობდა. მისივე განმარტებით, პრიმორდიალიზმის საფუძველს დასაბამიდან არსებული, დროში და განვითარებაში პირველს წარმოადგენს. ნაციონალიზმის თეორიებში ამ ტერმინით აღინიშნება მიდგომა, რომელიც მიიჩნევს, რომ ნაციონალიზმი და ერები ისეთივე ხანგრძლივი ფენომენია, როგორც თვითონ კაცობრიობა¹⁸. ქართული ნაციონალიზმის პრიმორდიალისტებს სჯერათ ერთიანი ქართული ერის სიძველის და განსხვავებულობის, ისტორიის მანძილზე კომპაქტურ ტერიტორიაზე (ქურთისტანი-მიწა ქურთები) განსხვავებული კულტურული იდენტობით, ენით და მმართველობის გამოცდილებით, მათ შორის ადრეული აგრარული ცივილიზაციათა შორის

¹⁸ დავითაშვილი, ზურაბ. ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბილისი, „მეცნიერება,“ ფონდი-„ღია საზოგადოება-საქართველო“. 2003.

მესოპოტამიის ნაყოფიერ ნახევარმთვარეში. რაც ასევე შეგვიძლია მივიჩნიოთ, როგორც ქურთული ირედენტოზი. ქურთების გამოსახულება ჯ.ედმონდის (1889-1979), ბრიტანეთის შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრიტანელი მრჩევლის, 1935-1945 წლებში, ნათლად აჩვენებს ქურთული ნაციონალისტურ აზროვნებას, წარმოშობასა და მათ იდეოლოგიურ შეხედულებებს¹⁹.

ქურთების ეთნიკური ჯგუფის წარმოშობისა და ქურთული იდენტობის მიხედვით, პრიმორდიალისტები ქურთული ნაციონალიზმის წარმოშობას ქურთ ლიდერთა ადრეულ ნაშრომებს მიაკუთვნებენ, რომლებიც გამოხატავენ პრეტენზიას სახელმწიფოებრიობის შესახებ ქურთული იდენტობის საფუძველზე.

ეთნოცენტრული ბანაკი უარყოფენ ქურთული ნაციონალიზმის პირველყოფილ შეხედულებას და ემხრობიან ქურთული ეთნიკური წარმოშობის სიძველეს და კოლექტიურ კავშირებს, რომლებიც ქურთებს არაბებისგან, სპარსელებისგან, თურქებისგან და სხვა მეზობლებისგან განასხვავებს.

თანამედროვე გაგებით რთულია განვსაზღვროთ ქურთი ერის ცნობიერება იმ დროისთვის, თუმცა ფაქტია, რომ ქურთები თავს განასხვავებდნენ თურქებისგან, არაბებისგან და სხვა ერებისგან. აქედან გამომდინარე, ქურთების ცნობიერება, ის, რომ ისინი განსხვავებულები იყვნენ, წარსულშიც არსებობდა. მაგრამ, ქურთული ნაციონალიზმი, როგორც სოციალურად მნიშვნელოვანი ძალა, უახლესი ფენომენია. ისტორიკოსს, რობერტს ოლსონს, მიაჩნია, რომ ქურთები უძველესი დროიდან დიდი ხნის განმავლობაში საკმაოდ კომპაქტურად ცხოვრობდნენ ქურთისტანში (Oson 1991 and 1989), თუმცა ის არ მიიჩნევს, რომ ქურთული ნაციონალიზმი 1880-იანი წლების აჯანყებამდე არსებობდა.

ქურთული ნაციონალიზმის მარქსისტული გაგებით, ამირ ჰასანპური, ქურთებს განიხილავს, როგორც, „ხალხის ისტორიულად ჩამოყალიბებულ საზოგადოებას,

¹⁹ Tune, Huseyn. *Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction*. [Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction on JSTOR](#) Accessed 7 Aug. 2021.

რომელიც გაერთიანებულია [საერთო] ენით, კულტურით, სამშობლოთი და ეკონომიკური ცხოვრების საზოგადოებით“ (Hassanpour 1992:44). ქურთულ ეროვნულ ცნობიერებას უფრო უკეთ ავლენს მეთექვსმეტე და მეცხრამეტე საუკუნეების ლიტერატურული და ისტორიული ნაწარმოებები, რომლებშიც აგრეთვე უფრო ფართოდ არის ჩაშლილი ქურთების განსხვავება სპარსელების, თურქებისა და არაბებისგან სუვერენული მმართველობის მოთხოვნის თვალსაზრისითაც.

მოდერნისტები ქურთული ნაციონალიზმის თანამედროვე გაგებას უჭერენ მხარს და ამგვარად ეწინააღმდეგებიან პრიმორდიალისტურ და ეთნოცენტრულ შეხედულებებს. მტკიცე მოდერნისტი, აბას ვალი, უარყოფს პრიმორდიალისტურ და ეთნოცენტრულ შეხედულებებს და ამტკიცებს, რომ ქურთული ნაციონალიზმი შესამჩნევი მხოლოდ პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ხდება (Vali 2003). მისივე თქმით ქურთების ეროვნულ იდენტობა „უდავოდ თანამედროვეა“ და მისი წარმოშობა უკავშირდება მე-20 საუკუნეში წარმოქმნილ ქურთულ და სხვა იდენტობის ურთიერთობას. ის წერს: „...ერი და ეროვნული იდენტობა უფრო პოლიტიკური კონსტრუქციაა, ვიდრე ისტორიული სიძველეები“. აბას ვალის აზრით ნაციონალიზმი პირდაპირ უკავშირდება უფლებებსა და მოქალაქეობის ცნებას. ის მიიჩნევს, რომ ქურთებისა და ქურთისტანის ისტორიის დაწერა ქურთული ნაციონალიზმის გენეალოგიის აგების მცდელობა არის.

ქურთული ნაციონალიზმისა და PKK- ის ევოლუცია

სწორედ იმან, რომ ქურთი ხალხის წარმოშობა უცნობია, PKK აიძულა დაწეყო ქურთული ეთნიკური წარმომავლობის თავისებური აღქმა პოლიტიკური მიზნების გასამართლებლად. მთავარი მტკიცება არის ის, რომ ქურთები დასახლდნენ ეგრეთ

წოდებული ქურთისტანის ტერიტორიაზე, ისტორიულად ცნობილია, როგორც მესოპოტამია, 4,000 წლის წინ²⁰. ასევე არსებობს განსხვავებული თეორიული თვალსაზრისი ქურთული ნაციონალიზმის წარმოშობის შესახებ. განსაკუთრებით 1980-იან წლებში ბევრი ქურთი ნაციონალისტი ამტკიცებს, რომ ქურთი ერის წარმოშობა იწყება მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოდან და შემდეგ საუკუნეებში გადაიზარდა პოლიტიკურ მოძრაობაში, რომელიც ეძებს დამოუკიდებელ სახელმწიფოს ან ავტონომიურ რეგიონს²¹. ზოგიერთი ნაციონალისტის მტკიცებით, ქურთებმა, როგორც მესოპოტამიის უძველესმა და მსოფლიო ცივილიზაციის ერთ-ერთმა ყველაზე გავლენიანმა ერმა, წარმატებთ შეინარჩუნა კონტროლი ტერიტორიაზე მეთექვსმეტე საუკუნის შუა ხანებში, რამაც ქურთების პოლიტიკურ და კულტურულ ცხოვრების შექმნაზე ითამაშა ღრმა როლ ქურთული ნაციონალიზმის დისკურსი ქურთების პოლიტიკაში, კულტურასა და ენაში განსხვავებულობაზე ამახვილებს ყურადღებას.

განსხვავებებზე საუბრისას აღსანიშნავია მითები, მოგონებები, სიმბოლოები და ღირებულებები. სწორედ სიმბოლური ღირებულებების ჩახშობამ, როგორცაა ქურთული ენა, კულტურა, ისტორია და ტერიტორია, გავლენა იქონია ეთნიკური წყენის შექმნაზე და თურქული სახელმწიფოს წინააღმდეგ წყენის წახალისებაზე. მაგალითად, ქურთული იდენტობის მნიშვნელოვანი სიმბოლო ნოვრუზის აღნიშვნაა 21 მარტს, როგორც გაზაფხულის პირველი დღე. ნავროზი თურქეთში დიდი ხნის მანძილზე არ იყო ნებადართული, რადგან პრო-ქურთი ნაციონალისტების მიერ ორგანიზებული ზეიმი ხელს უწყობს ქურთული ნაციონალისტური განწყობების გაღრმავებას, რომელიც კულტურულ დღესასწაულებს სცილდება. ნავროზის არღნიშვნის მსგავსად PKK წარმატებით იყენებს ეთნიკურ სიმბოლოებსა და მითებს, როგორცაა ქურთების ტერიტორიული და ისტორიული მოგონებები, რათა შიში და

²⁰ Tune, Huseyn. Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction. [Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction on JSTOR](#) Accessed 7 Aug. 2021.

²¹ იქვე

მტრობა გამოიწვიოს თურქეთის სახელმწიფოს წინააღმდეგ და მოახდინოს ეთნიკური მხარდაჭერის მობილიზება თავიანთი ტერორისტული საქმიანობისთვის. შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ამან შეიძლება ირედენტისტული გრძნობები გააღვივოს, რადგან თურქეთში დიდია ეთნიკურად ქურთი მოსახლეობის რიცხვი.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა ნაციონალისტური ტერორისტული ჯგუფების წარმოქმნას, იყო ქურთული იდენტობის უარყოფა. ადრეულ წლებშიც კი, კანონები არ უშლიდა ქურთებს მონაწილეობა მიეღოთ პოლიტიკურ საქმიანობაში, მაგრამ ამ საქმიანობის დროს ქურთული იდენტობის ნებისმიერი ხსენება ზოგჯერ იწვევს დევნას, უსაფრთხოების ძალების შევიწროებას და სტიგმატიზაციას ძირითადი პოლიტიკური პარტიებისა და პრესის მიერ. ეს განსაკუთრებით აქტუალური იყო PKK-ის ლიდერის, აბდულა ოჯალანის ტყვედ ჩავარდნამდე 1999 წელს. მისმა დაკავებამ და ევროკავშირის მიერ თურქეთის კანდიდატ ქვეყნად აღიარებამ გზა გაუხსნა რიგ სამართლებრივ რეფორმებს, რამაც გაზარდა თავისუფლება ქურთულ ენასა და კულტურასთან მიმართებაში. გაუქმებულია შეზღუდვები ქურთულ პუბლიკაციებზე. პოლიტიკური პარტიების კანონი კვლავ კრძალავს თურქული ენის გარდა სხვა ენების გამოყენებას პოლიტიკური საქმიანობისთვის და ქურთული არ ისწავლება ჩვეულებრივ სკოლებში, მაგრამ ქურთული გარკვეულწილად შემწყნარებელია გარკვეულ შემთხვევებში.

მარქსისტულ-ლენინისტური ბირთვი

თავდაპირველად PKK-ის იდეოლოგია რევოლუციური სოციალიზმისა და მარქსიზმ-ლენინიზმის შერწყმა იყო ქურთულ ნაციონალიზმთან, რომელიც დამოუკიდებელი კომუნისტური ქურთისტანის საფუძველს ეძებდა. აღნიშნულის თავდაპირველი

მიზეზი თურქეთში და კაპიტალიზმის პირობებში ქურთების ჩაგვრა იყო. ამ პერიოდში თურქეთში იკრძალებოდა ქურთული ჩაცმულობის, ფოლკლორის, ენის და სახელების გამოყენება, აგრეთვე სიტყვები „ქურთები“ და „ქურთისტანი“ აკრძალული იყო. ქურთული ენა ოფიციალურად აიკრძალა 1980 წლის სამხედრო გადატრიალების შემდეგ. ბევრი დააპატიმრეს ამ აკრძალვების დარღვევის გამო. სწორედ ამან განაპირობა PKK-ს შექმნა, როგორც მზარდი უკმაყოფილების ნაწილი თურქეთში ქურთების დევნის გამო, იმ იმედით, რომ ქურთული უმცირესობის ენობრივი, კულტურული და პოლიტიკური უფლებების დამკვიდრებას შეძლებდა.

იდეოლოგიის სხვა ასპექტები

ქურთული ნაციონალიზმი PKK-ს ძირითადი ელემენტია, თუმცა ორგანიზაციას იდეოლოგიის სხვა ასპექტებიც ახასიათებს. PKK-ს წევრებისთვის იდეოლოგია ცენტრალურ როლს ასრულებს. წევრებმა უნდა გაიარონ ათასობით გვერდიანი პარტიული სასწავლო მასალა, რომელთა უმეტესობა ოჯალანის გამოსვლებისგან შედგება. ქურთულ იდენტობაზე ხაზგასმის გარდა, PKK-მ კარგი იდეოლოგიური მოქნილობა აჩვენა, რათა მასებს მიმართოს, მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში შეინარჩუნა მისი მარქსისტულ-ლენინისტური ბირთვი. მაგალითად, PKK-მ შეცვალა ისტორია ისლამის შესახებ. ოჯალანი 1978 წელს "გზა რევოლუციისკენ ქურთისტანის მანიფესტში" ამტკიცებდა, რომ "ისლამი არის ტროას ცხენი, რომელსაც იყენებენ ქურთისტანის ყველა დამპყრობელი". მანიფესტის თანახმად, ისლამი გამოიყენება ქურთი ხალხის ეროვნული ცნობიერების წასაშლელად და ეს არის დაბრკოლება ეროვნული განთავისუფლებისათვის ბრძოლისათვის. ოჯალანმა 1980-იანი წლების ბოლოს შეამსუბუქა თავისი ანტირელიგიური მოტივები, თუმცა გაზარდა ღვთისმოსავი ქურთების მხარდაჭერა. მართლაც, PKK-მ ისლამური ფრონტის

ორგანიზაციებიც კი დააარსა. PKK, თავისი იდეოლოგიური გზის კიდევ ერთი გადახედვისას 1995 წელს პარტიის ყრილობაზე, დაშორდა მარქსიზმ – ლენინიზმისგან და განაცხადა, რომ მას არ გააჩნდა სეპარატისტული მიზანი. 2006 წელს ოჯალანმა მოუწოდა "დემოკრატიულ ერს", რომელიც დაფუძნებულია ხალხის ორგანიზებაზე "ათასობით ასოციაციაში" კულტურული უფლებების, გარემოს, მშრომელთა და ქალთა უფლებების დაცვის მიზნით. ოჯალანმა 2006 წელს განაცხადა, რომ „მასაც ერთხელ სურდა ძალით და ძალადობით დაეარსებინა ეროვნული სახელმწიფო. . . მაგრამ . . . ნაციონალიზმი და სოციალიზმი რომელიც გადაიქცა სახელმწიფო კაპიტალიზმში, საზიანოა” (ოჯალანი, 2006).

PKK-ს წევრებისთვის იდეოლოგია მთავარ მახასიათებელს წარმოადგენს, მაგრამ გარდა მისი ქურთულ-ნაციონალისტური ბირთვისა, ნაკლებად ნათელია, რომ წევრები პირველ რიგში არათანმიმდევრული იდეოლოგიით არიან განპირობებულნი.

ორგანიზაციის სტრუქტურა

იდეოლოგიისა და ამ იდეოლოგიის რეალურ ცხოვრებაში განხორციელებისა, PKK ოთხი ძირითადი მაჩვენებლით ხასიათდება, რაც ორგანიზაციის ფუნდამენტურ განლაგებას განსაზღვრავს.

პირველი მდგომარეობს იმაში, რომ PKK-ში არსებობს პიროვნების კულტი. PKK-ს მხარდამჭერებისთვის აბდულა ოჯალანი, PKK-ს დამფუძნებელი და ლიდერი, ქურთული ნაციონალიზმის სიმბოლოა. ის ცნობილია როგორც „აპო“, რაც „ბიძას“ ნიშნავს ქურთულად. PKK-ს წევრებს კი "Apocu" (აპოისტი) უწოდებენ. როდესაც აბდულა საკანში იმყოფებოდა, ის ციხიდან ახერხებდა ორგანიზაციის მართვას. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ოჯალანის პატიმრობამ მისი კულტი გაზარდა წევრებს

შორის, რამაც მას „ცოცხალი მოწამის“ იმიჯი მიანიჭა. აბდულა ოჯალანის დაკავებამ ძლიერი დემორალიზაცია გამოიწვია PKK-ში, თუმცა, მიუხედავად ამისა, აბდულა ოჯალანის უნარმა, ემართა ციხიდან ორგანიზაცია, სწრაფად შეამცირა თურქეთის მთავრობის უპირატესობა და საზოგადოების უკმაყოფილება გამოიწვია. აბდულა ოჯალანი PKK-ს უმთავრესი ნაწილია და პატიმრობის შემდეგაც დიდ როლს ასრულებდა ორგანიზაციის იდეოლოგიისა და მიმდინარეობის განსაზღვრაში.

ქურთისტანის საზოგადოებათა გაერთიანება (KCK) წევრის რვა მოვალეობიდან სამი, ორგანიზაცია, რომელიც მოიცავს PKK-ს, არის „განიხილოს პრეზიდენტ აპო -ს [ოჯალანის] თავისუფლება, როგორც მისი ცხოვრების განმსაზღვრელი, აპოისტის [ოჯალანის] აზრის ინტერნალიზაცია და ბრძოლა ყველაფრის წინააღმდეგ, რაც მას ეწინააღმდეგება.

მეორე, PKK მიყვება მაოისტურ იდეოლოგიას. აბდულა ოჯალანი მაოიზმს ემხრობოდა²². ის გახლდათ ანკარის უნივერსიტეტის პოლიტიკური მეცნიერებების სტუდენტი. ოჯალანი დაიბადა და გაიზარდა სამხრეთ-აღმოსავლეთ ანატოლიის სოფელში და პირადად განიცდიდა სოფლის ფეოდალურ ღირებულებებს და ტერიტორიის სოციალურ სტრუქტურას. მისი ხედვები და პოლიტიკური იდეები ემხრობოდა მარქსისტულ რევოლუციას და მაოისტური პარტიზანული ომის ტაქტიკას. აქედან გამომდინარე, PKK მემარცხენე ქურთული სახელმწიფოს შესაქმნელად შიქმნა დაჩაგრული და ექსპლუატირებული ქურთი მშრომელი ალიანსის გათავისუფლებით, სადაც ხალხის არმიის ცოცხალ ძალას გლეხობა უზრუნველყოფდა.

მესამე, PKK მიზნად ისახავს ქურთების ნაციონალისტური ბრძოლის მონოპოლიზებას. PKK ყოველთვის და თანმიმდევრულად ცდილობდა დაეშინებინა და განადგურებულიყო კიდევ პოლიტიკური სუბიექტები, რომლებიც

²² “Who Is Abdullah Ocalan? - Foreign Policy Research Institute.” www.fpri.org, www.fpri.org/article/1998/11/who-is-abdullah-ocalan/. Accessed 15 Sept. 2021.

გარკვეულწილად უკავშირებდნენ თავს თურქ ქურთებს. PKK– მ ასევე გაანადგურა ხალხის რევოლუციური ერთობა, ხალხის განთავისუფლება და რევოლუციური აღმოსავლეთის კულტურული ასოციაცია. ამ ძალადობრივი ექსტრემისტული ჯგუფების გარდა, PKK- მ მოსპო მშვიდობიანი ქურთული პოლიტიკური პარტიები, როგორცაა ქურთისტანის სოციალისტური პარტია. PKK კი მანიპულირებს ქურთ პოლიტიკოსებთან, რომლებიც ოფიციალურად წარმოადგენენ თურქ ქურთებს თურქეთის ეროვნულ შემადგენლობაში პარლამენტი. ჯამში, არც თურქეთის მთავრობამ და არც სხვა არასამთავრობო მოძრაობამ ვერ შეძლეს ისეთი ერთეულის შექმნა, რომელიც გამოხატავს თურქეთის ქურთების საჩივრებს მშვიდობიან და დემოკრატიულ ჩარჩოებში.

PKK- ს მთავარი მახასიათებელი მისი დამოკიდებულებაა უცხოელ მფარველებზე. ცივი ომის დროს PKK სარგებლობდა საბჭოთა ქვეყნების მხარდაჭერით. PKK-ს ასევე ჰქონდა სასწავლო ბანაკები ბექაას ხეობაში, სირიაში. ამას გარდა, აბდულა ოჯალანი სირიის უსაფრთხო სახლში ცხოვრობდა 1998 წლამდე დაპატიმრებამდე. სირიამ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგაც განაგრძო PKK-ს მხარდაჭერა, თუმცა ამჯერად ეს განპირობებული იყო თურქეთთან ორმხრივი პოლიტიკური პრობლემით. ანალოგიურად, ირანმა და ერაყმა ფარულად დაუჭირა მხარი ორგანიზაციას და გამოიყენე ის, როგორც თურქეთთან ურთიერთობის გარიგება, განსაკუთრებით ურის პირველი ომის შემდეგ. PKK სარგებლობს ერაყის ჩრდილოეთ რეგიონში ადგილობრივი მხარდაჭერითაც ისეთი პარტიებისგან, როგორცაა ქურთისტანის პატრიოტული კავშირი (PUK) და მოგვიანებით ქურთისტანის დემოკრატიული პარტია (KDP). საბერძნეთმაც და სომხეთმაც დაუჭირეს მხარი PKK-ს, მაშინ, როდესაც ის მათ ინტერესებს შეესაბამებოდა. ორგანიზაცია მისი საქმისთვის დასავლეთ ევროპაშიც ეძებს წევრებს.

როგორც ჩანს, PKK სარგებლობდა უცხოელი მფარველების სპონსორობით. სხვადასხვა ჯგუფებმა მხარი დაუჭირა ორგანიზაციას საკუთარი ინტერესებისთვის. გარე

დახმარებამ მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია PKK-ს ძალაზე, დაფინანსებასა და სწავლებაზე. ამის საფუძველზე PKK-მ შექმნა ფიზიკური ინფრასტრუქტურა ტერორისტული საქმიანობისთვის და შექმნა საერთაშორისო დიასპორა მისი საქმიანობის ხელშესაწყობად და პოლიტიკური მხარდაჭერის მოსაპოვებლად.

1994 და 1995 წლებში PKK-მა დაიწყო შინაგანი პერსონალის რამოდენიმე ცვლილების განხორციელება²³. 1994 წელს, ოჯალანმა, PKK-ს ყოფილმა გენერალურმა მდივანმა, შეიცვალა თავისი სახელი თავმჯდომარედ. 1995 წელს PKK-ს ხელმძღვანელობის საბჭოში აირჩიეს შემდეგი პირები: ჯემილი, ბაიკი (კუმა), დიურან კალკანი (აბასი), მურატ ყარაიილანი (ჯემალი), ჰალილ ატაჩი (ეზუბეჩირი), მუსტაფა კარასუ (ჰუსეინი ყველა) და ყველა ჰაიდარ ქაიტანი (ფუატი).

1995 წლის აპრილში PKK-ს ბევრმა მთავარმა ბიურომ განიცადა მნიშვნელოვანი შიდა ცვლილებები. მიუხედავად ამ რეორგანიზაციისა, PKK-ს ბევრმა პირმა განაგრძო ერთდროულად რამდენიმე კომიტეტის პოზიციის დაკავება. ცვლილებები შეიცავდა PKK-ს სამხედრო ბიუროს, წინა ბიუროს, ორგანიზაციის განათლების ბიუროს, პოლიტიკურ ბიუროს და იდეოლოგიურ ბიუროს. PKK-ს სამხედრო ფრთის შიგნით მოხდა მნიშვნელოვანი ცვლილება, როდესაც სულეიმან კაიდი (Celal) დაინიშნა სამხედრო ბიუროში (ARGK) და ჯემილ ბაიკი, რომელიც ხელმძღვანელობდა სამხედრო ფრთას, გადანაწილდა სხვა ბიუროში. იმის გამო, რომ ხელმძღვანელობის პოზიციებიდან გადაყვანა ხშირად ემყარება ოჯალანის იმ ლიდერის არაკომპეტენტურობის აღქმას, ამ ცვლილებამ შეიძლება მიუთითოს შიდა დაძაბულობა ოჯალანსა და PKK-ს ზოგიერთ წამყვან წევრს შორის.

PKK-ის წინა ბიუროს, რომელიც ცნობილია როგორც ERNK, ხელმძღვანელობენ კარასუ (რომელიც ასევე ხელმძღვანელობს ბიუროს), ფაისალ ათესი (ფერჰანი) და სხვა პიროვნება, რომელიც ცნობილია როგორც ზუჰატი. ჯგუფის პოლიტიკურ ბიუროს

²³ “MFA - I. Historical Background and Development.” [MFA - I. Historical Background and Development \(fas.org\)](https://fas.org) Accessed 30 Aug. 2021.

ხელმძღვანელობენ ჯემილ ბაიკი, ჰუმან უჩარი (მაჰირი) და ალი საფანი, რომელიც არის PKK– ის ევროპული პრესმდივანი. ორგანიზაცია-განათლების ბიუროს ხელმძღვანელობენ ბაიკი და კალკანი. იდეოლოგიურ ბიუროს ხელმძღვანელობენ კალკანი, დურსუნ ალი კუჭუკი და კიდევ ერთი პირი, რომელიც უცნობია და ცხოვრობს ევროპაში. საბოლოოდ, PKK– ს ცენტრალური დისციპლინური საბჭო შედგება მაჰმუთ დორა (სერჰათი), სელაჰათინ გუნ (დოგან), ენგინ კარაასლანი (ჰაიდარი), სალიჰ კუბატი (სინანი) და ოსმან თეჰინი (სარი – ქერა-სადუნი).

PKK– ს ცენტრალური აღმასრულებელი ჯგუფი ოცდაცხრა წევრისაგან შედგება, მათ შორის ოჯალანის ჩათვლით. თემში შედის ჯემილ ბაიკი (კუმა), დიურან კალკანი (აბასი), მურატ ყარაიილანი (ჯემალი), მუსტაფა კარასუ (ჰუსეინ ალი), ჰალილ ატაჩი (ეზუბეჩირი), ალი ჰაიდარ ქაიტანი (ფუატი), სემდინ საკიკი (ბუიუკ ზეკი), საბრი ოკი , აჰმეტ უმანი (ბავერი), ჰიდირ სარიკაია (ეკრემი), დურსუნ ალ კუჭუკი, მეჰმედ ესიოკი (ბერჯიდანანი), მეჰმედ კან იუჩე, მაჰმუთ გუნ (ჯემალი), სირიელი მოქალაქე, რომელიც იყენებს ხაბატის სახელს და ერაყელი ქურთი, რომელიც ცნობილია ჰალლის სახელით. ცენტრალურ აღმასრულებელ საზოგადოებაში ალტერნატივად არჩეულნი 1995 წელს იყვნენ მუზერ აიატა, ნედიმ შვიდი (ბეჰაზტი), ნედიმ ათესი (ქერემი), ნიჰამეტინ ტასი (ბოტანი) და საქინე ალტინმაქასი (ფატმა).

რესურსების მობილიზაცია

PKK არის ერთ -ერთი ყველაზე სისხლიანი ტერორისტული დაჯგუფება, რომელიც ემებს ფინანსურ რესურსებს თავისი არსებობის შესანარჩუნებლად²⁴. როდესაც მისი

²⁴ Mehmet A. Kanmaz“Terrorism and Its Financial Sources,” Strategic Outlook, last modified May 29, 2014, http://www.strategicoutlook.org/publications/Terrorism_and_Its_Financial_Sources .pdf, 9.

სახელმწიფო მხარდაჭერა შემცირდა საბჭოთა კავშირის დაშლის გამო, მან შეიცვალა მიმართულება არალეგალური საქმიანობისკენ, დანაკარგის ანაზღაურების მიზნით. ამრიგად, ახლო აღმოსავლეთის ცვალებად გარემოსთან მისმა ადაპტაციამ მას საშუალება მისცა მიეღო ფინანსური რესურსების უფრო ფართო არჩევანი.

PKK იცვლება 30 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში, პირობების შეცვლის მიუხედავად, მისი ადაპტირებისა და მისი ძლიერი ორგანიზაციული სტრუქტურის გამო, მან გაზარდა და ასევე შეინარჩუნა თავისი ძალა, რამაც მას საშუალება მისცა წინააღმდეგობა გაეწია თურქეთისთვის. ამრიგად, მიუხედავად თურქეთის ფართომასშტაბიანი სამხედრო ოპერაციებისა და ტერორიზმის დასრულების მისი მტკიცე ძალისხმევით, რამაც ფაქტობრივად დაასუსტა ტერორისტული ჯგუფი ბოლო ათწლეულებში, PKK– მ შეძლო გადარჩენა.

სახელმწიფო დახმარება

PKK მთელი თავისი არსებობის მანძილზე სარგებლობდა მრავალი სახელმწიფო სპონსორობით. PKK-ს ამ სპონსორობმა უამრავი რესურსი მიაწოდეს. მათგან რამდენიმეს აღვნიშნავ²⁵:

საბერძნეთი PKK-ს მხარს „ლავრიონის ბანაკიდან“, 1980-იანი წლებიდან უჭერს მხარს. საბერძნეთის მხრიდან სპონსორობა 1990-იან წლებში იზრდება, რამაც საშუალება მისცა ორგანიზაციას გაეხსნა მრავალი ოფისი მის საზღვრებში და ჩაეტარებინა PKK-ს შეხვედრები მთავრობის ოფიციალურ პირებთან. გარდა ამისა, უზრუნველყოფილი აქვთ პოლიტიკური და სამხედრო სწავლებები. საბერძნეთმა PKK-ს მრავალჯერ

²⁵ Karaca, Anil. DISRUPTING TERRORIST NETWORKS: AN ANALYSIS of the PKK TERRORIST ORGANIZATION. MONTEREY, CALIFORNIA, NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL, Dec. 2010, pp. 45–54.

დაუჭირა ფინანსურადაც მხარი. მან დაფინანსების კამოანიაც კი წამოიწყო დევიზით: ”200 მილიონი დრაკმა ქურთისტანისათვის - ეგეოსის მშვიდობა უზრუნველყოფილია ქურთისტანის მთებიდან“.

PKK-ს ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი სპონსორი არის სირია. თავდაპირველად ქვეყანამ თავშესაფარი მისცა აბდულა ოჯალანს. ბექას ხეობა იყო PKK და PKK-ს გარდა მრავალი ტერორისტული ორგანიზაციის სახლი და შეიარაღებული ძალების სწავლების ობიექტი. სირიის მხარდაჭერის რამდენიმე მიზეზი არსებობს: (1) თურქეთის ანექსია ჰათაის პროვინციაში 1939 წელს; (2) თურქეთის სამხრეთ - აღმოსავლეთ ანატოლიის პროექტი, რომელმაც გადამისამართა მდინარე ევფრატის წყლები; (3) ოსმალეთის მმართველობის შემორჩენილი ისტორიული წყენა; და (4) ჰაფეზ ასადის, სირიის ყოფილ პრეზიდენტს, რეგიონული ძალაუფლების მიღების სურვილი. ცოტა ხნის წინ სირიამ PKK-ს მხარდაჭერა შეწყვიტა თურქეთში აქტიური კონტრტერორისტული პოლიტიკის გამო და ნაწილობრივ მისი სურვილის საფუძველზე, შეცვალოს საერთაშორისო აღქმა სირიის ტერორიზმის სპონსორობის შესახებ. სირიამ მიიღო სამართალდამცავი ორგანოების წარმატებული ზომები, რომლებიც აკრძალა PKK ქვეყანაში, ჩაატარა რეიდები და დააპატიმრა PKK-ის ბოევიკები.

რუსეთის მხარდაჭერა თურქების და რუსების მტრობით იწყება. რუსეთმა მხარი დაუჭირა ქურთულ აჯანყებას 1920-იან წლებში და ტუნჯელის აჯანყებაში 1937 წელს მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა. PKK-მ 1995 წელს მოსკოვში მესამე კონგრესი ჩაატარა. აღსანიშნავია 1996 წელი, როდესაც კგბ-ს წარმომადგენელმა გამოაცხადა, რომ რუსეთი არ ცნობს PKK-ს ტერორისტულ ორგანიზაციად. რუსეთმა განაცხადა, რომ ქურთები მისი მოკავშირეები არიან. რუსებმა უზრუნველყვეს პოლიტიკური მხარდაჭერა სირიაში, ჩაატარეს ტრენინგები და უზრუნველყვეს გარკვეული რესურსებით.

PKK-მ თავისი ძირითადი ოპერაციების ბაზები ერაყის ჩრდილოეთ რეგიონში ორ ათწლეულზე მეტი ხნის წინ შექმნა. PKK-ს პირველი ბაზები ერაყში ჰქონდა, რომელიც

KDP-ის (ქურთისტანის დემოკრატიული პარტიის) კონტროლის ქვეშ და დღემდე მისი ძირითადი ბაზები ამ რეგიონში მდებარეობს. PKK-ს 12 ძირითადი და 28 პატარა ბანაკი მიმოფანტულია ერაყ-თურქეთის საზღვართან და ყველა ბანაკი არის KDP-ის მიერ კონტროლირებად რეგიონში. ამრიგად, ერაყის ჩრდილოეთ რეგიონი ყოველთვის იყო გეოგრაფიული უსაფრთხო თავშესაფარი PKK-სთვის, ნაწილობრივ იმიტომ, რომ ერაყის მთავრობების უსაფრთხოების ვაკუუმისა და ნაწილობრივ იმიტომ, რომ PKK-ს ეთნიკური წარმომავლობა კარგად კოორდინაციას უწევს ამ რეგიონის ძლიერ აქტორებს. 1987-1989 წლებში ერაყის ცენტრალურმა მთავრობამ იარაღი მიაწოდა PKK-ს KDP-ს ძალების ინფორმაციის სანაცვლოდ. აღსანიშნავია, რომ PKK-მ დაამყარა ალიანსი KDP-სთან და KUP-თანაც. სულ ცოტა ხნის წინ, როგორც ერაყის მთავრობამ, ასევე KRG-მა დაგმეს PKK-ის გზები და გახდნენ თურქეთის, შეერთებული შტატებისა და ერაყის ინფორმაციის გაცვლის კომიტეტის დამფუძნებელი წევრები PKK-ის ტერორიზმთან საბრძოლველად. მიუხედავად ამისა, სამხედრო ძალის ნაკლებობა, ეთნიკური მსგავსება და პოლიტიკური ვაკუუმი ერაყში ხელს უშლის ერაყის მთავრობას განახორციელოს ეფექტური ანტიტერორისტული კამპანია PKK-ს წინააღმდეგ.

ირანი და ერაყი ყურის პირველი ომის დროს (1980-1988) შეიარაღებულნი იყვნენ ქურთული მოსახლეობით. PKK-მ ასევე ისარგებლა ირანის მხარდაჭერით KDP-სთან. ერაყისგან განსხვავებით, ირანმა უარი განაცხადა PKK-ს დევნაზე. 1990-იან წლებში ორგანიზაციის რამდენიმე ბანაკიც იყო ირანში. შეერთებული შტატების ერაყის ოკუპაციამ შიში გაუჩინა ირანს და 2004 წელს PKK ტერორისტულ ორგანიზაციად დაასახელა.

თურქეთთან სომხეთის პრეტენზიები პირველ მსოფლიო ომს უკავშირდება. 1920-იან წლებში სომხეთი ქურთულ აჯანყებას უჭერდა მხარს. ASALA-მ სომხეთის საიდუმლო განმათავისუფლებელი არმიამ) ალიანსი შეკრა PKK-სთან 1980-იან წლებში, მისი წევრები ამ პერიოდში PKK-სთან მუშაობდნენ. 1990-იანი წლების დასაწყისში

თურქეთის საზღვრისპირა ოპერაციის შემდეგ PKK მიხვდა, რომ ერაყის შიგნით ოპერაციები ისეთივე უსაფრთხო არ იყო, როგორც ადრე, ამიტომ PKK დაუკავშირდა სომხეთის ახალ სახელმწიფოს, რომელიც საჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ შეიქმნა. მან მიაწოდა PKK-ს თავშესაფარი, დასაქმების შესაძლებლობა, თანხები და სამხედრო და პოლიტიკური სწავლება. აღსანიშნავია, რომ სომხეთი PKK-ს წარმომადგენლებს შეხვდა და მათ ხელი მოაწერეს ერთობლივ შეთანხმებას თურქეთის წინააღმდეგ. როდესაც აბდულა ოჯალანმა ცეცხლის შეწყვეტა გამოაცხადა 1993 წლის მაისში, სომხებმა საყვედურით მიმართეს PKK-ს ამ ერთობლივი სამოქმედო გეგმის მითითებით.

შეგვიძლია განვიხილოთ თუ რატომ დაუჭირა მხარი PKK-ს აშშ-მ. ამის მიზეზი შეილება იყოს ჯალალ თალაბანის ვაშონგრონში ვიზიტი 1988 წელს, PKK-სთან შეთანხმების გაფორმებისთანავე. ასევე მხარდაჭერა შეიძლება გამოწვეული იყოს აშშ-ს სურვილით შექმნას სუსტი სახმელეთო სახელმწიფო ახლო აღმოსავლეთში, რათა რეგიონული ბაზისთვის გამოიყენოს. ძალები ფარულად ახორციელებდნენ PKK-ს ლოჯისტიკურ დახმარებას და იყვენენ მოკავშირეები ჯალალთან ერაყში, რომელიც აგრეთვე მხარს PKK-ს უჭერდა. თუმცა, საგულისხმოა, რომ აშშ-ს PKK-სთვის ფიზიკურად არასდროს მოუმართავს, მან 1997 წელს PKK-ის ათერორისტულ ორგანიზაციად დაასახელა და 1999 და 2001 წლებში ხელახლა დაასახელა ის ტერორისტულ ორგანიზაციად; 2004 წელს აშშ-მ PKK-ს ყველა ორგანიზაცია ტერორისტულ ორგანიზაციად გამოაცხადა და აღნიშნა, რომ „PKK/KADEK, ნებისმიერი მეტსახელის მიხედვით, არის ტერორისტული ორგანიზაცია და სახელის შეცვლას ან პრესრელიზს არ შეუძლია შეცვალოს ეს ფაქტი“. PKK-ს დემობილიზაციის მიზნით შეიქმნა თურქეთის, ერაყისა და შეერთებული შტატების კავშირი. ამ ოპერაციამ უსაფრთხოების ვაკუუმი შექმნა იმ მხარეში, სადაც PKK-მ წარმატებით შეძლო მანიპულირება საკუთარი საჭიროებების შესაბამისად. შეერთებულმა შტატებმა მკაფიოდ გამოხატა თავისი დამოკიდებულება საერთაშორისო ასპარეზზე თურქეთის კონტრტერორისტულ კამპანიაში. ამრიგად, შეერთებული შტატები შეიძლება

კლასიფიცირდეს, როგორც უნებლიე სახელმწიფო სპონსორი, რომლის პოლიტიკის მეორე რიგის ეფექტებმა უზრუნველყო PKK–ის არაპირდაპირი მხარდაჭერა.

დასავლეთ ევროპის ზოგიერთმა ქვეყანამ პოლიტიკური მხარდაჭერა გამოუცხადა PKK-ს და დახუჭა თვალი მის მოქმედებებზე ქვეყნის შიგნით და საზღვრებს გარეთაც. ეს ერთის მხრივ გამოწვეული შეიძლება ყოფილიყო ორგანიზაციის შურისძიების შიშის გამო, მეორეს მხრივ კი თურქეთის წინააღმდეგ მათი პოლიტიკის გამო. ამ ქვეყნებმა ორგანიზაციას საშუალება მისცეს მოეხდინა რესურსების მობილიზება, განეხორციელებინა პროპაგანდა. მათ ასევე თვალი დახუჭეს, როდესაც PKK-მ გაწვრთნილი ბოევიკები აიყვანა. სამწუხაროდ საფრანგეთი, გერმანია, ბელგია, ჰოლანდია, შვედეთი, იტალია და ინგლისი გარკვეულწილად უჭერდნენ მხარს PKK–ს ტერორისტულ ორგანიზაციას ამ საკითხებში.

ტერორიზმის სახელმწიფო სპონსორობის მიმართულებით ორი მნიშვნელოვანი ფაქტორია გასათვალისწინებელი: პირველი, სახელმწიფოები თითქმის არ აღიარებენ, რომ ისინი აფინანსებენ ტერორისტულ ორგანიზაციებს; მეორე, სხვა მატერიალური რესურსებისგან განსხვავებით, უსაფრთხო თავშესაფრების ფულადი ღირებულება, პოლიტიკური მხარდაჭერა, პროფესიული სწავლება და ტერორისტული ორგანიზაციების საქმიანობაზე თვალის დახუჭვა არ იზომება. ამდენად, უკიდურესად ძნელია, თუ არა შეუძლებელი, სახელმწიფოს სპონსორობით შეგროვებული ფულადი თანხების დასახელება.

საერთო მოცემულობით, PKK ძირითადად ეყრდნობა სახელმწიფო სპონსორობას მისი დაარსების დღიდანვე. მთელი ამ პერიოდის განმავლობაში PKK დაფინანსებას ძირითადად სირიისგან და სხვა სახელმწიფოებისგან იღებდა, რომლებიც თურქეთის დასუსტებით იყვნენ დაინტერესებულნი. განსაკუთრებით აბდულა ოჯალანის დატყვევების შემდეგ, PKK–ის შეიარაღებული კამპანია მკვეთრად შემცირდა, ისევე როგორც მისი მატერიალური რესურსების საჭიროება. უპრეცედენტო ვითარებაში, შეერთებული შტატების მიერ გლობალური ომის გამოცხადებამ ტერორიზმთან

ერთად ხელი შეუწყო საერთაშორისო ასპარეზზე ტერორისტული ორგანიზაციების სპონსორობისადმი მგრძობიარობის ჩამოყალიბებას. ირანის პოლიტიკურმა ცვლილებებმა მკვეთრად შეამცირა PKK-ს მხარდაჭერაც. თუმცა, მიუხედავად ამისა PKK-ს სხვა დაფინანსების რესურსებიც ჰქონდა, რამაც დააკომპენსირა ეს დანაკარგები.

იარაღი

დაახლოებით ხუთი წლის წინ PKK-ს საბრძოლო ინვენტარი მოიცავდა: AK-47 კალაშნიკოვს, როგორც პირად იარაღს, BKC (Bixi) ტყვიამფრქვევს, SVD Dragunov სნაიპერს. თოფი, რამოდენიმე A2/A4 აშშ თოფი, ტანკსაწინააღმდეგო იარაღი შემოიფარგლება RPG-7 სარაკეტო გამშვებით, ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტები, უკიდურესად შეზღუდული წვდომა MANPADS– ზე და მხრებზე გასროლილი, სახმელეთო-საჰაერო თავდაცვის რაკეტებზე. მოკლედ რომ ვთქვათ, ის აღჭურვილი იქნებოდა გრძელვადიანი, დაბალი ინტენსივობის შეტაკებებისთვის სოფლის რელიეფში. ახლა კი, ერაყსა და სირიაში დაწყებული ომების გამო, რომელსაც ყველა შეიარაღებული ძალები იყენებენ, PKK -მ დახვეწა იარაღი, საბრძოლო მასალა და აღჭურვილობის დივერსიფიკაცია. თურქეთის არმია აღნიშნავს²⁶, რომ PKK და მისი ჩრდილოეთ სირიის საბრძოლო ფილიალი, სახალხო დაცვის ძალები (YPG) თანდათანობით ხდება უფრო რეგულარული არმია, მათი მუდმივი შესაძლებლობების მუდმივი გაუმჯობესებით, როგორცაა ჯავშანსატანკო დანაყოფების ტაქტიკა; საარტილერიო და სარაკეტო ცეცხლის მხარდაჭერა მხედველობის ხაზის ხელმისაწვდომობის გარეშე; ფართომასშტაბიანი ლოჯისტიკური მოძრაობები; ახლო

²⁶ “Ankara Concerned by PKK’s Modernized Arsenal - Al-Monitor: The Pulse of the Middle East.” www.al-monitor.com/originals/2017/01/turkey-pkk-diversifies-and-modernizes-arsenal.html. Accessed 31 Aug. 2021.

საკაერო დახმარების კოორდინაცია; და საარტილერიო წინსვლის, თვალთვალის და დაზვერვის უზრუნველყოფა უპილოტო საფრენი აპარატებით (უპილოტო საფრენი აპარატებით) და ურბანული ომებით. იარაღი და აღჭურვილობა, რომელსაც თურქული ძალები იღებენ შეტაკებებში, მტკივნეულად აჩვენებს, რომ PKK- ის დივერსიფიკაცია და დახვეწილობა გრძელდება დაუბრკოლებლად.

თავდაცვის ანალიტიკოსის თქმით²⁷, PKK- ის არსენალის დივერსიფიკაცია ყველაზე შესამჩნევია მის ტანკსაწინააღმდეგო სარაკეტო დარტყმებში, ხელყუმბარებში და ტანკსაწინააღმდეგო მართვადი რაკეტებში (ATGM). წყარომ თქვა: ”წარსულში, PKK ძირითადად ეყრდნობოდა PG-7 RPG-7 რაკეტებს. ახლა მათ განათავსეს RPG-7VM, PG-7ML, DZGI-40 და HEI-AP რაკეტები. გერმანული წარმოების DM41 და DM51, სამხრეთ კორეის K-413 და აშშ-ის M26/61 და M67 ხელყუმბარების მარაგების მკვეთრი ზრდა შესამჩნევია“.

2013 წელს PKK-ს ჰქონდა მცდელობა ტანკსაწინააღმდეგო შეიარაღების გაძლიერების შვედური Saab-Bofors- ის მიერ წარმოებული AT4 84 ტანკსაწინააღმდეგო იარაღით.

2016 წლის მიხედვით, თურქეთის მთავრობის განცხადებით, გაზრდილია ირანული წამოშობის იარაღები. 2016 წლის 3 დეკემბერს, ირანული წარმოების M57, RPG-7 სარაკეტო გამშვები მოწყობილობები, PG7-A, PG-7-AT სარაკეტო დანადგარები და NR431A 60 მმ ნაღმტყორცნები იქნა აღმოჩენილი. 6 ოქტომბერს, სერბული კომპანია Krusij- ის მიერ წარმოებული M62P8 120 მმ ნაღმტყორცნები ნაპოვნია იქნა ჰაკარის პროვინციაში.

თურქეთი ასევე აღნიშნავს PKK-ს მიერ აშშ-ის წარმოების M16A2 და M16A4 თოფების, FN FAL 50 თოფი, სერბული წარმოების M08-40 40 მმ-იანი თოფის ყუმბარები და გლოკის პისტოლეტების გამოყენებას. ამასთანავე PKK ცდილობს ღამით ცუდი ხილვადობის გამო Spectre- ის თერმული კამერების დამონტაჟებას M16A2 თოფებზე.

²⁷ იქვე

მუდმივი ბაზების უზრუნველსაყოფად PKK იყენებს DHSK-Kord მძიმე ტყვიამფრქვევებს. ამ მძიმე ტყვიამფრქვევების საპაერო თავდასხმებისგან დასაცავად, PKK-მ გამოქვაბულებში შეიმუშავა სარკინიგზო მოძრაობის სისტემა. PKK მუშაობს უპილოტო საფრენი აპარატებით დაზვერვის გაძლიერებაზე.

PKK და თურქეთი

ქურთებსა და თურქულ სახელმწიფოს შორის დიდი მტრობაა. თურქეთის მოსახლეობის 15-20%-ს ქურთები შეადგენენ²⁸. თურქეთის ხელისუფლება უხეშად ეპყრობოდა ქურთებს. 1920-30-იანი წლების აჯანყებების პერიოდში ბევრი ქურთი გადაასახლეს, აიკრძალა მათი ჩაცმულობა, ენა, ქურთული სახელები და მათი ეთნიკური იდენტობაც. ხალხი კი „მთის თურქებად“ იწოდებოდა. შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ამან განაპირობა PKK-ს ჩამოყალიბება. 1990-იან წლებში PKK-მ ხალხს მოუწოდა უფრო დიდი პოლიტიკური გაერთიანება შეექმნათ. 2013 წელს საიდუმლო მოლაპარაკებების შედეგად ცეცხლი შეწყდა. თუმცა ეს დიდხანს არ გაგრძეებულა. 2015 წელს მომხდარი ტერორისტული თავდასხმის შედეგად, რომელიც „დაეშმა“ განახორციელა, დაიღუპა 33 ახალგაზრდა. PKK-მ აღნიშნულში თურქული მთავრობა დაადანაშაულა. ამის შემდეგ თურქეთის მთავრობამ „ტერორიზმთან სინქრონიზირებული ომი“ დაიწყო PKK-ს წინააღმდეგ.

მას შემდეგ, რამდენიმე ათასი ადამიანი - მათ შორის ასობით მშვიდობიანი მოქალაქე - დაიღუპა სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთში შეტაკებების შედეგად.

²⁸ “Who Are the Kurds?” BBC News, 15 Oct. 2019, www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440. Accessed 24 Aug. 2021.

2016 წლის აგვისტოს თურქეთმა გაგზავნა ჯარები და ტანკები საზღვართან სირიელი ამბოხებულების შეტევის მხარდასაჭერად. ამ ძალებმა დაიკავეს საკვანძო სასაზღვრო ქალაქი ჯარაბლუსი, რაც ხელს უშლის YPG– ს ხელმძღვანელობით SDF– ს დაიკავოს ეს ტერიტორია და დაუკავშირდეს ქურთულ ანკლავს აფრინს დასავლეთით.

თურქეთის ხელისუფლება მიიჩნევს, რომ YPG და PYD არის PKK– ის გაფართოება, რომლებიც ტერორისტულ ორგანიზაციებს წარმოადგენენ.

PKK და სირია

ქურთების უმეტესობა 2011 წლამდე, სირიის პრეზიდენტის ბაშარ ასადის წინააღმდეგ აჯანყების დაწყებამდე, დამასკოსა და ალეპოში და კობანის, აფრინისა და ჩრდილო-აღმოსავლეთ ქალაქ ყამიშლის მიმდებარე სამ, არა მომიჯნავე რაიონში ცხოვრობდნენ. აჯანყება სამოქალაქო ომში გადაიზარდა. 2012 წელს სამთავრობო ძალებმა უკან დაიხიეს, რათა კონცენტრირებულიყვნენ სხვაგან მეამბოხეებთან საბრძოლველად და ქურთულმა ჯგუფებმა მათ კონტროლი აიღეს.

2014 წლის იანვარში ქურთულმა პარტიებმა - მათ შორის დომინანტური დემოკრატიული კავშირის პარტიამ (PYD) - გამოაცხადეს "ავტონომიური ადმინისტრაციების" შექმნა აფრინის, კობანისა და ჯაზირას სამ "კანტონში".

2016 წლის მარტში მათ გამოაცხადეს "ფედერალური სისტემის" შექმნის შესახებ, რომელიც მოიცავდა ძირითადად არაბულ და თურქმენულ ტერიტორიებს.

დეკლარაცია უარყო სირიის მთავრობამ, სირიის ოპოზიციამ, თურქეთმა და აშშ -მ.

PYD მიზანი დამოუკიდებლობა არა არის, თუმცა აღნიშნავს, რომ სირიაში კონფლიქტის დასრულების ნებისმიერი პოლიტიკური გადაწყვეტა უნდა შეიცავდეს

ქურდთა უფლებების სამართლებრივ გარანტიებს და ქურთების ავტონომიის აღიარებას.

სირიის ხელისუფლებამ უარყო ქურთების მოთხოვნები ავტონომიის თაობაზე და თქვა, რომ "არავინ სირიაში არ მიესალმება საუბარს დამოუკიდებელ ერთეულების ან ფედერალიზმის შექმნაზე"²⁹.

PKK და ერაყი

ერაყში ქურთები უფრო მეტი სამოქალაქო უფლებებით სარგებლობდნენ, თუმცა დიდი რეპრესიების მსხვერპლნიც აღმოჩნდნენ.

მუსტაფა ბარზანისმ 1946 წელს ჩამოაყალიბა ქურთისტანის დემოკრატიული პარტი (KDP), რომელიც ერაყში ავტონომიისთვის იბრძოდა, მაგრამ მხოლოდ 1961 წელს დაიწყო შეიარაღებული ბრძოლები.

ქურთული უმრავლესობით დასახლებულ რაიონში 1970-იან წლებში ერაყის ხელისუფლებამ არაბების ჩასახლება დაიწყო, ქურთები კი იძულებით გადაასახლა. ეს პოლიტიკა 1980-იან წლებში კიდევ უფრო დაჩქარდა. ყურის ომში ერაყის დამარცხების შემდეგ, ბარზანის ვაჟი მასუდი და ჯალალ ტალაბანი ქურთების აჯანყებას ხელმძღვანელობდნენ, რამაც აშშ და მისი მოკავშირეები აიძულა აეკრძალათ ჩრდილოეთით ფრენა, რაც ქურთებს საშუალებას მისცემდა ესარგებლათ თვითმმართველობით. KDP და PUK შეთანხმდნენ ძალაუფლების გაზიარებაზე, მაგრამ დაძაბულობა გაიზარდა და მათ შორის დაიწყო ოთხწლიანი ომი 1994 წელს³⁰.

²⁹ იქვე

³⁰ იქვე

მხარეები თანამშრომლობდნენ აშშ-ს მიერ 2003 წელს განხორციელებულ შეჭრაში, რომელმაც დაამარცხა სადამი. მასუდ ბარზანი დაინიშნა რეგიონის პრეზიდენტად, ხოლო ჯალალ თალაბანი გახდა ერაყის პირველი არაარაბი სახელმწიფოს მეთაური.

2017 წლის სექტემბერში დამოუკიდებლობის შესახებ რეფერენდუმი ჩატარდა როგორც ქურთისტანის რეგიონში, ისე სადავო რაიონებში. ერაყის ცენტრალური მთავრობა კენჭისყრას ეწინააღმდეგებოდა და ამბობდა, რომ უკანონო იყო. 3.3 მილიონი ადამიანის 90% -ზე მეტმა მხარი დაუჭირა გამოყოფას, თუმცა ერაყის პრემიერ-მინისტრმა ამ რეფერენდუმის გაუქმება მოითხოვა. მომდევნო თვეში ერაყის პრო-სამთავრობო ძალებმა დაიბრუნეს სადავო ტერიტორია, რომელიც ქურთების ხელში იყო.

ტერორისტული საქმიანობა

PKK– ს მიერ განხორციელებული ბოლო ტერორისტული აქტივობები, ან რომლებზეც მან აიღო პასუხისმგებლობა, მოიცავს:

- 2003 წლის ივლისი - რვა ირანელი ჯარისკაცი დაიღუპა ირანში, შინავას ფოსტაზე რეიდის დროს.
- 2003 წლის დეკემბერი - ხუთი თურქი ჯარისკაცი დაიღუპა თურქეთში, როდესაც მათი მანქანა დაეჯახა PKK/KADEK– ის მიერ დაყენებულ ნაღმს.
- 2004 წლის ივნისი - თურქეთის უსაფრთხოების სამი თანამშრომელი დაიღუპა თურქეთის ქალაქ ჰათეის პროვინციაში თავდასხმის დროს.
- 2004 წლის 11 აგვისტო - დაბომბა ორი სასტუმრო და გაზის საცავი სტამბულის ცენტრში, რის შედეგადაც დაიღუპა ორი უცხოელი ტურისტი და დაშავდნენ სხვებიც.

- 2004 წლის 27 აგვისტო - თურქეთის უსაფრთხოების ძალებმა ტყვედ აიყვანეს PKK–ს ორი წევრი, რომლებიც გეგმავდნენ აფეთქებებს სტამბოლსა და ანკარაში. ტერორისტებთან აღმოჩენილია ასაფეთქებელი მასალებიც.
- 2004 წლის 24 ოქტომბერი - PKK–ს წევრებმა შეუტყეს თურქეთის ნავთობკომპანიის მილსადენს სამხრეთ -აღმოსავლეთ ქალაქ ბეტმენში, თურქეთი.
- 2004 წლის 27 ოქტომბერი - ერთი უსაფრთხოების ოფიცერი დაიღუპა და სამი დაიჭრა თურქეთის აღმოსავლეთ ქალაქ ბინგოლში თავდასხმის შედეგად
- 2005 წლის 27 იანვარი - თურქეთის ქალაქ მარდინში PKK–ს წევრებმა ცეცხლი გახსნეს, რის შედეგადაც ერთი ჯარისკაცი დაიღუპა და ერთი დაშავდა
- 2005 წლის 2 ივლისი - ბინგოლის პროვინციაში სამგზავრო მატარებლის წინააღმდეგ განხორციელებული აფეთქება მოჰყვა მცირე ზომის იარაღის შეტევას მეორე მატარებელზე, რომელიც გაგზავნილი იყო დასახმარებლად. დაიღუპა ექვსი და დაშავდა 12 ადამიანი.
- 2005 წლის 10 ივლისი - ბომბი ჩესმეში დაშავდა სულ მცირე 15 ადამიანი. პასუხისმგებლობა აიღეს ქურთების თავისუფლების ფალკონებმა (TAK), რომლებიც მიიჩნევა PKK–ის ფრონტად.
- 2005 წლის 16 ივლისი - აფეთქება ავტობუსში კუშადაშიში დაიღუპა ხუთი ადამიანი, მათ შორის ერთი ბრიტანეთისა და ირლანდიის მოქალაქე და დაშავდა 13. ზოგიერთი მედია იტყობინება, რომ TAK–ს ჰქონდა აიღო პასუხისმგებლობა. თურქეთის პოლიციამ თავდასხმა PKK–ს მიაწოდა, თუმცა მათ პასუხისმგებლობა უარყვეს.
- 2005 წლის 27 ივლისი - ბინგოლის პროვინციის იაილადერეს მერი გაიტაცეს ქურთმა სეპარატისტებმა და გაათავისუფლეს ხუთი დღის შემდეგ
- 2005 წლის 10 ოქტომბერი - პოლიციელი გაიტაცეს PKK–ს მიერ საგზაო ბლოკზე, სიდაკის პროვინციაში იდილთან ახლოს

- 2005 წლის 15 ოქტომბერი - ბომბი აფეთქდა ავტომანქანაში სტამბულის სერვისცენტრში, დაშავდა ხუთი ადამიანი. პასუხისმგებლობა აიღო TAK– მა.
- 2006 წლის თებერვალი - ბომბი აფეთქდა სტამბულის სუპერმარკეტში, დაშავდა სულ მცირე 11;
- 2006 წლის მარტი- ბომბი აფეთქდა იზმირის კადიფეკალეს პოლიციის განყოფილებისა და მომარაგების ოფისთან ახლოს, დაშავდა ერთი;
- 2006 წლის მაისი-ბომბი აფეთქდა ჰაკარიში ავტობუსზე, რომელიც სამხედრო ოფიცრების შვილებს გადაჰქონდა, დაშავდა 15;
- 2006 წლის ივნისი- ყუმბარა აფეთქდა მერსინში, დაშავდა 15;
- 2006 წლის აგვისტო- ბომბი აფეთქდა სტამბულში, სულთანჰმედის მოედანზე, დაშავდა სამი;
- 2006 წლის აგვისტო- სამი პერკუსიული ბომბი აფეთქდა მარმარისში ერთმანეთისგან 15 წუთის მანძილზე. ერთმა მიკროავტობუსში 16 დაშავდა, მათ შორის 10 ბრიტანელი ტურისტი. დანარჩენი ორი ბომბი ნაგვის ურნებში იყო, ხუთი დაშავდა;
- 2006 წლის აგვისტო-ბომბი აფეთქდა ანტალიის სავაჭრო უბანში, დაიღუპა სამი და დაშავდა 20 -ზე მეტი;
- 2006 წლის სექტემბერი- აფეთქება მოხდა დიარბაქირში, ავტობუსის გაჩერებაზე, დაიღუპა 11 და დაშავდა 16;
- 2007 წლის მაისი- თვითმკვლელი ტერაქტი ანკარის სავაჭრო ზონაში, დაიღუპა 10;
- 2007 წლის ივნისი- ბომბი აფეთქდა დიარბაქირში ავტოსადგურის მახლობლად, დაშავდა ექვსი;
- 2007 წლის ივნისი- ტუნცელში პოლიციის განყოფილებაზე თვითმკვლელმა ტერორისტმა ბომბის აფეთქება გამოიწვია, როდესაც სატვირთო მანქანის ორი მგზავრი დაიღუპა; და

- 2007 წლის ივნისი- ბომბი აფეთქდა რკინიგზის ხაზზე ისლაჰიეს მახლობლად, დაზიანდა სატვირთო მატარებელი.
- 2008 წლის 3 იანვარი- ავტომობილის დაბომბვა დიარბაქირში, რომლის მიზანიც სამხედრო ავტობუსი იყო სკოლის გავლისას დაიღუპა სულ მცირე ექვსი ადამიანი და დაშავდა 68 სხვა;
- 2008 წლის 9 მაისი- სამხრეთ-აღმოსავლეთ პროვინცია ბეტმენში, სამი ადამიანი დაიღუპა და ხუთი დაიჭრა, როდესაც ავტობუსი, რომელშიც ისინი მგზავრობდნენ, განადგურდა PKK– ს პარტიზანების მიერ აფეთქებული ნაღმით;
- 2008 წლის 8 ივლისი-PKK– მ მძევლად აიყვანა სამი გერმანელი ტურისტი, რომლებიც ასვლაზე იმყოფებოდნენ არარატის მთაზე, აღმოსავლეთ თურქეთში. მძევლები, რომლებიც ბერლინის ჯგუფის მიერ სახსრების მოზიდვის ღონისძიებების წინააღმდეგ ბერლინის დარბევის გასაპროტესტებლად გადაიყვანეს, 2008 წლის 20 ივლისს უვნებლად გაათავისუფლეს;
- 2008 წლის 19 ივლისი- PKK– ის მებრძოლების ჯგუფმა მოკლა ოთხი ადამიანი და დაიჭრა შვიდი სხვა ბინგოლში, პროვინცია ცენტრალურ-აღმოსავლეთ თურქეთში;
- 2008 წლის 27 ივლისი- PKK– მ, თუმცა უარყო მონაწილეობა, განახორციელა ორმაგი დაბომბვა სტამბულის საცხოვრებელ უბანში, რომელმაც დაიღუპა 27 თურქი მშვიდობიანი მოქალაქე, მათ შორის ხუთი ბავშვი და დაიჭრა 150 – ზე მეტი;
- 2008 წლის 19 აგვისტო- მერსინის პოლიციამ გააჩერა მანქანა, რომელსაც მართავდა PKK– ის სავარაუდო თვითმკვლელი ტერორისტი, რომელმაც ააფეთქა მოწყობილობა, თავი მოკლა და თორმეტი დაშავდა
- 2008 წლის 21 აგვისტო- იზმირში, PKK– ს მიერ დაყენებული ავტომობილი აფეთქდა მიკროავტობუსზე, რომელშიც დაახლოებით 40 პოლიციელი და

ჯარისკაცი იყო. დაშავდა შვიდი პოლიციელი, სამი ჯარისკაცი და ექვსი სამოქალაქო პირი;

- 2008 წლის 11 ოქტომბერი- თურქეთის პოლიციამ დააკავა PKK– ს ქალი წევრი, რომელიც გეგმავდა თვითმკვლელურ თავდასხმას სტამბოლში დაუდგენელ სამიზნეზე.
- 2008 წლის 23 დეკემბერი- თურქეთის უსაფრთხოების ძალებმა აღმოაჩინეს მანქანა დიარბაქირში დატვირთული 57 კილოგრამი ასაფეთქებელი ნივთიერება, RPG7 სარაკეტო დანადგარი, 50 სარაკეტო ყუმბარა, 70 ხელყუმბარა და საბრძოლო მასალა; და
- 2009 წლის 20 მარტი- პოლიციამ დააკავა PKK– ს სამი ბოევიკი სტამბოლში. დარბევისას ამოღებულია ასაფეთქებელი ნივთიერება, ცეცხლსასროლი იარაღი, ორი ხელყუმბარა და სამი პისტოლეტი, მაგრამ სამიზნე სავარაუდო თავდასხმის შესახებ უცნობი იყო.
- 2010 წლის 22 ივნისი- სტამბოლის ჰალკალის რაიონში სამხედრო ავტობუსის დაბომბვის შედეგად 3 ადამიანი დაიღუპა.
- 2010 წლის 31 ოქტომბერი- სტამბოლში, ტაქსიმის მოედანზე 32 ადამიანი დაშავდა.
- 2011 წლის 28 აგვისტო- ექვსი ტურისტი დაშავდა აფეთქებების შედეგად კემერის საზოგადოებრივ პლაჟებზე და ანტალიის კონიატილში.
- 2011 წლის 20 სექტემბერი- სამი ადამიანი დაიღუპა და 34 დაშავდა ანკარის ქიზლაიში ბომბის აფეთქების შედეგად.
- 2015 წლის 23 დეკემბერი- სტამბოლის Sabiha Gökçen აეროპორტის დასუფთავების თანამშრომელი დაიღუპა შორ მანძილზე ნაღმტყორცნიდან თავდასხმის შედეგად.
- 2016 წლის 17 თებერვალი- 29 ადამიანი დაიღუპა VBIED– თან თვითმკვლელი ტერაქტის შემდეგ, რომელიც მიმართულია ანკარის მერასიმის ქუჩაზე სამხედრო გადაადგილების სამსახურზე.

- 2016 წლის 13 მარტი- 37 დაილუპა და 125 დაშავდა ანკარის გივენპარკში VBIED–თან თვითმკვლელი ტერაქტის შედეგად.
- 2016 წლის 27 აპრილი- ქალმა თავი მოიკლა და 13 დაშავდა ბურსას ისტორიულ დიდ მეჩეთში თვითმკვლელი თავდასხმის შედეგად.
- 2016 წლის 7 ივნისი- ქალმა ტერორისტმა სტამბოლის ვეზნეკილერის მეზობლად მოკლა 11 ადამიანი, მათ შორის 6 პოლიციელი.
- 2017 წლის 17 თებერვალი- შანლიურფას პროვინციაში, მოსამართლეთა საცხოვრებელი კომპლექსის მახლობლად, PKK– ს მანქანებით ნასროლი ასაფეთქებელი მოწყობილობის თავდასხმის შედეგად ორი ადამიანი დაილუპა და 17 დაიჭრა.
- 2017 წელი 8 ივლისი- ჰაკარის პროვინციაში PKK– ს შეტევით სამშენებლო კოლონაზე ოთხი ადამიანი დაილუპა და ორი დაიჭრა.
- 2019 წლის 12 სექტემბერი- შვიდი მშვიდობიანი მოქალაქე დაილუპა და 10 დაიჭრა, როდესაც გზის პირას ასაფეთქებელი მოწყობილობა აფეთქდა ქალაქ დიულბარქის პროვინციაში, სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთში, ყულპის რაიონში. ქურთისტანის მუშათა პარტიამ თავდასხმაზე პასუხისმგებლობა აიღო.
- 2020 წლის 28 ოქტომბერი- ქურთისტანის მუშათა პარტიამ შეუტია და გაანადგურა ბოტაშის ნავთობსადენი თურქეთის მარდინის პროვინციაში. დაშავებულთა და გარდაცვლილთა შესახებ ინფორმაცია არ ვრცელდება. ქურთისტანის მუშათა პარტიამ აიღო პასუხისმგებლობა თავდასხმაზე მეორე დღეს.
- 2020 წლის 31 მარტი- თვითმკვლელმა ტერაქტმა დააზიანა ბუნებრივი აირის მილსადენი თურქეთსა და ირანს შორის ქალაქ ბარზაგანთან ახლოს, აგრი პროვინციაში, აღმოსავლეთ თურქეთში. ქურთისტანის მუშათა პარტიამ აიღო პასუხისმგებლობა და განაცხადა, რომ დაილუპა სულ მცირე 30 თურქი ჯარისკაცი, რომლებიც იცავდნენ მილსადენს.

PKK და კონფლიქტები

თურქეთის კონფლიქტი PKK-სთან, რომელიც აღიარებულია ტერორისტულ ორგანიზაციად თურქეთის, აშშ-სა და ევროკავშირის მიერ, გრძელდება სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთში და ჩრდილოეთ ერაყში. ჩრდილოეთ სირიაში ანკარა და PKK-ის სირიის ფილიალი, სახალხო დაცვის ძალები (YPG) კვლავ დაპირისპირებულნი არიან ერთმანეთის წინააღმდეგ. საშინაო ფრონტზე მთავრობა აგრძელებს პროქურთული სახალხო დემოკრატიული პარტიის (HDP) ზეწოლას.

1 მაისიდან 8 ივნისამდე პერიოდში მოხდა ძირითადი ესკალაცია, რომელიც ძირითადად კონცენტრირებული იყო ჩრდილოეთ ერაყში. 2021 წლის მაისში კრიზისულმა ჯგუფმა დააფიქსირა დაღუპულთა ყველაზე დიდი რაოდენობა 2020 წლის სექტემბრის შემდეგ³¹. დამაბულობა გაიზარდა მას შემდეგ, რაც თურქეთის სამხედროებმა განაგრძეს სახმელეთო და საჰაერო ოპერაციები ჩრდილოეთ ერაყში PKK-ის ბოევიკების წინააღმდეგ. აღსანიშნავია ესკალაცია, 5 ივნისს თურქეთმა განახორციელა დარტყმები თვითმფრინავებით მახმურის ბანაკის მახლობლად, სადაც ოფიციალური პირები აცხადებდნენ, რომ ის ბოევიკების "ინკუბატორი" იყო. გავრცელებული ინფორმაციით, თავდასხმებს სამი სამოქალაქო პირი ემსხვერპლა. იმავე დღეს, დემოკრატიული პარტიის ხუთი თანამშრომელი დაიღუპა PKK-ის მიერ თავდასხმის შედეგად, დოჰუკის რაიონში.

უკანასკნელი ხუთი წლის განმავლობაში ცვლილებები განხორციელდა აშშ-სა და თურქეთის პოლიტიკაში ქურთული პოლიტიკისა და აქტორთა მიმართ, როგორც თურქეთში, ასევე სირიასა და ერაყში. ეს ცვლილებები განპირობებული იყო თურქეთის შიდა პოლიტიკური ტენდენციების კომპლექსური თანხვედრით და

³¹ Hoffman, Max. "Center for American Progress." Center for American Progress, Center for American Progress, Aug. 2019, www.americanprogress.org/issues/security/reports/2019/08/12/473508/state-turkish-kurdish-conflict/.

სწრაფად ცვალებადი რეგიონული სურათით. ამ პერიოდის განმავლობაში, თურქეთის პოლიტიკა მერყეობდა ქურთ მოთამაშეებთან ურთიერთობიდან მშვიდობიანი დაახლოების მიზნით, ქვეყანაში მკაცრი რეპრესიებისა და საზღვარგარეთ სამხედრო ჩარევისკენ. ამასთანავე, აშშ-მ მიატოვა ქურთი არასახელმწიფო აქტორების მიმართ წარმოებული პოლიტიკარათა სირიაში მემარცხენე ქურდულ ელემენტებთან ურთიერთობის შეწყვეტის, დროებითი პოლიტიკა მიეღო, რაც უპირველეს ყოვლისა განპირობებული იყო ლაზერული კამპანიის აღმოფხვრის ტაქტიკური სამხედრო მოთხოვნებით.

2013 წლიდან 2015 წლამდე თურქეთის მთავრობა აძლიერებდა კონფლიქტის მოგვარებას PKK-სთან. ამ წლებში თურქეთმა და PKK-მ შეინარჩუნეს ცეცხლის შეწყვეტა თურქეთში ქურთული პოლიტიკის ნორმალიზებისა და PKK-ს სამხედრო დემობილიზაციის უზრუნველსაყოფად. იმის მიუხედავად, რომ თურქეთის მთავრობა PKK-სთან მოლაპარაკებებს 2006 წლიდან აწარმოებდა, ეს ახალი შეთანხმება უფრო საჯარო და ორგანიზებული იყო. თუმცა მოლაპარაკებები რეგიონული აჯანყებების პარალელურად წარმოებდა, სირია ომში იყო ჩაფლული, ერაყიც რთულ სიტუაციაში აღოჩნდა „დაემის“ გამო. ამ აურზაურის ფონზე, სირიის რეჟიმმა დატოვა ჩრდილოეთ სირიის სამი უმრავლესობა-ქურთული ანკლავი, რის გამოც ტერიტორია დარჩა ქურთებს, რომლებიც მალევე აღმოჩნდნენ გადარჩენისთვის ბრძოლაში „დაემის“ წინააღმდეგ.

სირიის ქურთულ ანკლავში PKK დომინირებდა, დემოკრატიული კავშირის პარტია (PYD), რომელსაც ანკარა უნდობლობით უყურებდა. მიუხედავად ამ კავშირისა PKK-სა და PYD-ს შორის, თურქეთმა არაერთხელ უმასპინძლა PYD-ის ლიდერებს ანკარაში სასაზღვრო საკითხების განსახილველად. PYD-მ მეტი გავლენა მოიპოვა, რამაც განაპირობა ის, რომ თურქეთმა, როგორც საფრთხე ისე აღიქვა. თურქეთის საშინაო ქურთულმა პოლიტიკურმა პარტიამ, სახალხო დემოკრატიულმა პარტიამ (HDP), გადალახა პოლიტიკური რეპრესია, რათა ქარიზმატული ახალგაზრდა ლიდერის,

სელაჰათინ დემირთაშის უკან მობილიზებულიყო ქურთები და ლიბერალები, რომელთა აღზევება ემუქრებოდა თურქეთის ლიდერის რეჯეპ ტაიპ ერდოღანის პოლიტიკურ ამბიციებს. საბოლოოდ, თურქეთ-PKK სამშვიდობო მოლაპარაკებები შეჩერდა ამ რეგიონული დინამიკისა და თურქეთის შიდა პოლიტიკური ზეწოლის ფონზე, და ანკარამ შეწყვიტა მონაწილეობა ქურთების პოლიტიკურ და სამხედრო მიღწევებთან ოპოზიციის მკაცრი პოლიტიკის სასარგებლოდ, როგორც თურქეთში, ასევე სირიაში.

2015 წლიდან, მას შემდეგ რაც ცეცხლის შეწყვეტა დასრულდა, PKK-ს კონფლიქტიც განახლდა. შეიძლება ითქვას, რომ სამშვიდობო პროცესი შეარყია ერდოღანის საშინაო პოლიტიკურმა იმპერატივებმა, თურქეთის შიშმა სირიის ქურთების ავტონომიისადმი და ადგილობრივმა დინამიკამ სამხრეთ-აღმოსავლეთ თურქეთში. 2015 წლიდან დაწყებულმა კონფლიქტმა უზარმაზარი ზოანი გამოიწვია, დაიღუპა სულ მცირე 4,397 ადამიანი, 2 გაათანაბრა ქურთული ქალაქების დიდი ნაწილი და გადაასახლა 350,000 მშვიდობიანი მოქალაქე³². დაირღვა ადამიანის უფლებები. ათასობით თურქეთის მოქალაქე, მათ შორის ქურთი, დააპატიმრეს საექვო ტერორიზმის ბრალდებით.

შეიძლება უცნაური იყოს სამშვიდობო პროცესებზე საუბარი. ორივე მხრიდან კომპრომისზე წასვლის შესაძლებლობები ვიწროვდება, ბევრი მშვიდობის მომხრე ციხეში იმყოფება. თუმცა, კონფლიქტის ღირებულება მაღალია, ამიტომ სტიმულიც უნდა არსებობდეს დეესკალაციისთვის.

³² იქვე

დასკვნა

PKK-ს მხარდაჭერა თავისი იდეოლოგიური ჩარჩოებიდან გამომდინარეობს, რაც განაპირობა იმან, რომ მან მკაფიოდ შეძლო პროტესტის იდეოლოგიური ფორმით ჩამოყალიბება, რომელიც ქურთულ იდენტობაზე ამახვილებს ყურადღებას. PKK-ს დაარსების და მხარდაჭერის მნიშვნელოვანი ფაქტორი სახელმწიფო რეპრესიები და პოლიტიკური გამოხატვის შეზღუდვა იყო. მან მოახდინა მრავალი ქურთის მობილიზება სხვადასხვა კლასიდან, შეიარაღებულ პარტიზანებად გადააქცია მარქსისტულ-ლენინური ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ანტიკოლონიური იდეოლოგიის საშუალებით. 2000 -იან წლებამდე ქურთულ რეგიონში წარმოების, განაწილების, მიმოქცევისა და მოხმარების ურთიერთობები გაანალიზებულია კლასიკური მარქსიზმის მეთოდით და კონცეფციებით, როგორცაა პროლეტარიატი, ბურჟუაზია და შრომა. თავისი საშიშ გამოხატულებით ყოველთვის ცდილობდა და ახერხებდა რესურსების მობილიზებას.

დღეს, მიუხედავად მისი ისტორიული და დიალექტიკური მიდგომისა, PKK–ს არ აქვს ჩამოყალიბებული თავისი აღდგენილი მიზნები ქურთულ რეგიონში. ქურთული რეგიონის შექმნა ღრმად არის დაკავშირებული შიდა და მსოფლიო შეზღუდვებზე. მნიშვნელოვანია თურქეთთან კონფლიქტების დეესკალაციაც. PKK-მ დაინახა, რომ მისი სამხედრო შესაძლებლობები დეგრადირებულია და მეამბოხეების თავდასხმებიც შემცირებულია. პრეზიდენტ ერდოღანს აქვს შესაძლებლობა ეფექტურად მართოს თავდასხმები, მას აქვს შესაძლებლობა ახალი პოლიტიკური სივრცე შექმნას. თურქეთი საერთაშორისო თვალსაზრისით იზოლირებულია, მეზობლების უმეტესობასთან და უსაფრთხოების პარტნიორებთან კამათშია ჩართული. ქურთების ფრონტის შემსუბუქება ხელს შეუწყობდა ზეწოლის შემსუბუქებას დიპლომატიური მიმართულებით.

ბიბლიოგრაფია

- დავითაშვილი, ზურაბ. ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბილისი, “მეცნიერება,” ფონდი-„ღია საზოგადოება-საქართველო“. 2003.
- “Ankara Concerned by PKK’s Modernized Arsenal - Al-Monitor: The Pulse of the Middle East.” Www.al-Monitor.com, www.al-monitor.com/originals/2017/01/turkey-pkk-diversifies-and-modernizes-arsenal.html. Accessed 31 Aug. 2021.
- Bozarslan, Hamit. “Kurdish Nationalism in Turkey: From Tacit Contract to Rebellion (1919-1925).” In Essays on the Origin of Kurdish Nationalism, edited by Abbas Vali, 163-190. Costa Mesa: Meda Publishing, 2003.
- Country Policy and Information Note Turkey: Kurdistan Workers Party (PKK). , 2020.
- corporateName=Commonwealth Parliament; address=Parliament House, Canberra. “House of Representatives Committees.” Www.aph.gov.au, [www.aph.gov.au/parliamentary_business/committees/house_of_representatives_committees?url=pcjis/pkk/report/chapter2.htm#:~:text=The%20Kurdistan%20Workers%20Party%20\(PKK\)%20is%20listed%20as%20a%20proscribed](http://www.aph.gov.au/parliamentary_business/committees/house_of_representatives_committees?url=pcjis/pkk/report/chapter2.htm#:~:text=The%20Kurdistan%20Workers%20Party%20(PKK)%20is%20listed%20as%20a%20proscribed) . Accessed 5 Sept. 2021.
- “Conflict between Turkey and Armed Kurdish Groups.” Global Conflict Tracker, www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-between-turkey-and-armed-kurdish-groups. Accessed 8 Sept. 2021.
- Department, Attorney-General’s. “Kurdistan Workers’ Party (PKK).” Www.nationalsecurity.gov.au, www.nationalsecurity.gov.au/Listedterroristorganisations/Pages/KurdistanWorkersPartyPKK.aspx .
- Guneri, Akin. "The Transformation of the PKK (Kurdistan Workers' Party): Exploring Domestic, Regional, and Global Dynamics" (2013). Doctor of Philosophy (PhD), dissertation, International Studies, Old Dominion University, DOI: 10.25777/30pw-hz87 https://digitalcommons.odu.edu/gpis_etds/52 Accessed 7 Aug. 2021.
- Hassanpour, Amir. Nationalism and Language in Kurdistan, 1918–1985. San Francisco: Mellen Research University Press, 1992.

- Hassanpour, Amir. "The Making of Kurdish Identity: Pre-20th Century Historical and Literary Sources." In Essays on the Origin of Kurdish Nationalism, edited by Abbas Vali, 112-162. Costa Mesa: Mazda Publishing, 2003.
- Haydar Karaman, "Terrorism and Its Financial Sources," Strategic Outlook, last modified May 29, 2014, http://www.strategicoutlook.org/publications/Terrorism_and_Its_Financial_Sources.pdf, 9 .
- Hoffman, Max. "Center for American Progress." Aug. 2019, www.americanprogress.org/issues/security/reports/2019/08/12/473508/state-turkish-kurdish-conflict/ .
- Institute for Economics & Peace. Global Terrorism Index 2020: Measuring the Impact of Terrorism, Sydney, November 2020, page 46. Available from: <http://visionofhumanity.org/reports> accessed 27 aug. 2021
- "Iraq, the U.S., and the PKK." NETWORK 20/20, <https://network2020.org/entrepreneurial-diplomacy/turkey/iraq-the-us-and-the-pkk/> Accessed 31 Aug. 2021
- "Inside the Kurdistan Workers Party (PKK)." Council on Foreign Relations, 2019, www.cfr.org/backgrounders/inside-kurdistan-workers-party-pkk. Accessed 15 aug. 2021.
- Karaca, Anil. DISRUPTING TERRORIST NETWORKS: AN ANALYSIS of the PKK TERRORIST ORGANIZATION. MONTEREY, CALIFORNIA, NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL, Dec. 2010
- "Kurdish Parties Build Alliance to Curb Barzani's Power in Syria - Al-Monitor: The Pulse of the Middle East." Wwww.al-Monitor.com, www.al-monitor.com/originals/2013/09/kurdish-parties-puk-pkk-ally-to-curb-barzani-power-in-syria.html. Accessed 2 Sept. 2021.
- Kanmaz, Mehmet A. "Countering Terrorist Financing: A Case Study of the Kurdistan Workers' Party (PKK)." [Countering terrorist financing: a case study of the Kurdistan Workers' Party \(PKK\) \(nps.edu\)](http://www.nps.edu) Accessed 2 Sept. 2021.
- "Kurdistan Workers Party Pkk : Latest News, Photos, Videos on Kurdistan Workers Party Pkk." NDTV.com, www.ndtv.com/topic/kurdistan-workers-party-pkk-. Accessed 2 Sept. 2021.

- “MFA - I. Historical Background and Development.” [MFA - I. Historical Background and Development \(fas.org\)](#) Accessed 30 Aug. 2021.
- “Managing Turkey’s PKK Conflict: The Case of Nusaybin.” Crisis Group, 2 May 2017, [www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/243-managing-turkeys-pkk-conflict-case-nusaybin](#). Accessed 2 Sept. 2021.
- Paul K. Davis, Eric V. Larson, Zachary Haldeman, Mustafa Oguz and Yashodhara Rana “CHAPTER FIVE Public Support for the Kurdistan Workers’ Party (PKK) in Turkey.” Understanding and Influencing Public Support for Insurgency and Terrorism, by et al., RAND Corporation, 2012. [Public Support for the Kurdistan Workers’ Party \(PKK\) in Turkey from Understanding and Influencing Public Support for Insurgency and Terrorism on JSTOR](#)
- Refugees, United Nations High Commissioner for. “Refworld | Country Reports on Terrorism 2017 - Turkey.” <https://www.refworld.org/docid/5bcf1f7713.html> Accessed 2 Sept. 2021.
- Sargi, Islam. “Convince Me You Exist. An Analysis of the Kurdistan Workers Party (PKK) Court Files.” Religación. Revista de Ciencias Sociales Y Humanidades, vol. 6, no. 27, 18 Mar. 2021, pp. [Convince me you exist. An analysis of The Kurdistan Workers Party \(PKK\) court files | Religación. Revista de Ciencias Sociales y Humanidades \(religacion.com\)](#) Accessed 15 aug. 2021.
- SABAH, DAILY. “EU Court Reverses 2018 Judgement on Removing PKK from Terror List.” Daily Sabah, 22 Apr. 2021, [www.dailysabah.com/politics/eu-affairs/eu-court-reverses-2018-judgement-on-removing-pkk-from-terror-list](#). Accessed 2 Sept. 2021.
- Tune, Huseyn. Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction. <https://www.jstor.org/stable/pdf/10.13169/zanjglobsoutstud.2.1.0043.pdf?refreqid=excelsior%3Afc949c27914f0f19516152d80dcabca> Accessed 7 Aug. 2021.
- “Turkey and the Kurds: Saving the Peace Process.” Crisis Group, 7 Nov. 2014, [www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-and-kurds-saving-peace-process](#). Accessed 2 Sept. 2021.
- “The Kurdistan Freedom Falcons: A Profile of the Arm’s-Length Proxy of the Kurdistan Workers’ Party.” Combating Terrorism Center at West Point, 27 July 2016,

<https://ctc.usma.edu/the-kurdistan-freedom-falcons-a-profile-of-the-arms-length-proxy-of-the-kurdistan-workers-party/> Accessed 31 Aug. 2021.

- “The Non-State Militant Landscape in Syria.” Combating Terrorism Center at West Point, 27 Aug. 2013, www.ctc.usma.edu/the-non-state-militant-landscape-in-syria/. Accessed 2 Sept. 2021.
- Tunc. “Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction.” Zanj: The Journal of Critical Global South Studies, vol. 2, no. 1, 2018, p. 43, [Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction on JSTOR](#). Accessed 13 aug. 2021.
- Tunc, Huseyin. Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction Author(S). 2018, pp. 43–64. [Kurdayetî and Kurdish Nationalism: The Need for Distinction on JSTOR](#) Accessed 13 aug. 2021.
- “(PDF) the Ideological Transformation of the PKK Regarding the Political Economy of the Kurdish Region in Turkey.” ResearchGate, www.researchgate.net/publication/316697772_The_Ideological_Transformation_of_the_PKK_regarding_the_Political_Economy_of_the_Kurdish_Region_in_Turkey. Accessed 2 Sept. 2021.
- “Who Are the Kurds?” BBC News, 15 Oct. 2019, www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440. Accessed 24 Aug. 2021.
- “Who Is Abdullah Ocalan? - Foreign Policy Research Institute.” Wwww.fpri.org, www.fpri.org/article/1998/11/who-is-abdullah-ocalan /. Accessed 15 Sept. 2021.

